

Univerzita Karlova

Pedagogická fakulta

Katedra pedagogiky

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Portfolio profesního rozvoje Kamily Lísové

Portfolio of professional development Kamila Lísová

Kamila Lísová

Vedoucí práce: PhDr. Jaroslava Hanušová, Ph.D.

Studijní program: Vychovatelství

Studijní obor: Vychovatelství

2017

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Portfolio profesního rozvoje Kamila Lísové vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla použita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Chomutově dne 26. června 2017

Podpis:

Tímto bych ráda poděkovala vedoucí mé bakalářské práce paní PhDr. Jaroslavě Hanušové, Ph.D. za její citlivé a vstřícné vedení a poskytnutí cenných rad pro její vypracování. Dále pak děkuji celému vedení a pedagogům Základní školy Březenecká v Chomutově za poskytnutí materiálů, které byly podkladem pro mou případovou studii a zvláště pak děkuji paní Miluši Dortové za poskytnutí souhlasu ke zveřejnění profesiografického rozboru. Děkuji dále svým kolegům a své rodině za jejich velikou podporu.

Anotace

Obsahem Portfolia profesního rozvoje Kamily Lísové je deset povinných kapitol, které mají prostupné jednotící téma zabývající se otázkou kázně a (ne)kázně ve škole, přičemž ústředním motivem odborné eseje je s tím související problematika malého povědomí vychovatelů o Syndromu CAN. Portfolio mimo jiné přibližuje i osobnostní stránku pisatele, jeho pracovní i osobní zájmy a postoje. Teoretické poznatky jsou čerpány z oborů pedagogiky, sociologie, biologie a psychologie. Základem praktické části je odborná esej, profesiografický rozbor pedagoga volného času a případová studie školní družiny.

Klíčová slova: portfolio, profesní rozvoj, vychovatelství, Kamila Lísová, profesiografický rozbor, případová studie školy či školského zařízení, syndrom CAN

Annotation

There are ten obligatory chapters in Kamila Lisova's version of the Professional Development portfolio which has a pervasive unifying theme dealing with the question of discipline in schools. The central theme of her essay being related to the subconscious issue bytutors of syndrome CAN. The portfolio also includes the personality of the writer plus herprofessional and personal interests and attitudes. Theoretical knowledge is derived from the specialized study of pedagogy, sociology, biology and psychology. The basis of the practical part is a professional essay, a profesiographic analysis of the leisure time educator and a case study of the school club.

Key words: portfolio, professional development, education, Kamila Lísová, leisure time education, after-school club, syndrome CAN

Obsah

1. Předmluva.....	6
2. Profesní strukturovaný životopis.....	8
3. Odborná esej – Povědomí vychovatelů o syndromu CAN.....	11
4. Seznam prostudované literatury vážící se k problematice studia.....	17
5. Konspekt knihy.....	19
6. Profesiografický rozbor vychovatele.....	22
7. Případová studie ŠD při ZŠ Brezenecká, Chomutov.....	37
8. Písemná příprava na ucelenou volnočasovou aktivitu.....	48
9. Závěrečná reflektivní úvaha o vlastním studiu.....	51
10. Soupis použité literatury a pramenů.....	54

1. Předmluva

Pro svou bakalářskou práci jsem si zvolila variantu vypracování Portfolia profesního rozvoje, neboť jsem přesvědčená, že vypracování několika dílčích úkolů, které nakonec vytvoří jeden celek, je pro mě jednodušší a srozumitelnější variantou a považuji to za velice zajímavou formu ukončení bakalářského studia a také za významný prostředek sebereflexe a uvědomění si důležitých mezníků ve svém profesním životě. Každé Portfolio profesního rozvoje je jedinečné, neboť každý člověk je individuální bytostí a tvoří své portfolio na základě svých vlastních životních zkušeností, postojů a názorů.

Musím zkonstatovat, že za své více než dvacetileté pedagogické praxe jsem prožila mnoho významných momentů, které se mi při práci na mém portfoliu znovu vybavily a které mi mnohdy pomohly překonat určitá úskalí, která mě při realizaci mé práce čekala.

Nejsložitější částí pro mě bylo vytvoření případové studie a profesiografického rozboru, jelikož esejí a životopisů už jsem ve svém životě několik napsala, ale takto složité studie zatím nikoliv. Pro odbornou esej jsem si vybrala téma Povědomí vychovatele o syndromu CAN, jelikož jsem přesvědčena, že tomuto tématu vychovatelé školních družin příliš nerozumí a bez základních znalostí o této problematice mohou snadno přehlédnout varovné signály, které dítě vysílá při „volání o pomoc“. Často se totiž takové volání může jevit jako nekázeň, kterou na sebe chce dítě za každou cenu upozornit. Potom by se právě vychovatel, který tráví s dětmi dostatek času, měl zamyslet nad příčinami nekázně. Této problematice jsem se dotkla v konspektu knihy. Nejjednodušší částí mé práce byla příprava na volnočasovou aktivitu, jelikož je to vlastně můj denní chléb.

Studium na vysoké škole bylo splněním mého dávného snu a i přesto, nebo snad právě proto, že jsem již ve zralém věku, mohu říci, že studium splnilo všechna moje očekávání, jelikož jsem měla tu čest poznat mnoho úžasných lidí z řad pedagogického sboru, ale i z řad mých spolužáků. Ti všichni velice významně obohatili můj život a patří jim za to veliký dík. Vzhledem k faktu, že jsem se ke studiu přihlásila zcela dobrovolně a bez nátlaku zaměstnavatele, brala jsem tohle studium hlavně jako velikou životní výzvu, kterou bych nemohla uskutečnit bez významné podpory mé rodiny a mých kolegů. I jim patří můj dík.

Ve školství působím již 23 let a ve svém profesním životě jsem vždy měla štěstí na lidi kolem sebe. Vždy jsem pracovala pod výborným vedením, se skvělými kolegy a ještě jsem vždycky měla významnou podporu od rodičů mých žáků, se kterými jsem vždy udržovala přátelské vztahy. Kolik pedagogů může tohle říct. Bohužel jich mnoho neznám. A ačkoliv je mým prvně

svěřeným dětem něco kolem sedmadvaceti let, je pro mě nesmírnou radostí a silným hnacím motorem do další práce fakt, že mě stále tyto „děti“ navštěvují, někteří už se svými potomky a společně vzpomínáme na hezké chvíle jejich dětství a mého mládí.

A tyto úžasné okamžiky bych přála každému pedagogovi, neboť to jsou ty chvíle v naší profesi, které stojí za to a kvůli kterým děláme to naše „řemeslo“ tak rádi.

2. Profesní životopis

Osobní a kontaktní údaje

Kamila Lísová

Bezručova 4270, Chomutov 430 01, Česká republika

e-mail: kakamila@.h atlas.cz, telefon 724 999 719

Vzdělání

2014 – nyní

Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy v Praze

Bakalářský studijní program: Vychovatelství

Typ a rok závěrečné zkoušky: Státní závěrečná zkouška, podzim 2017

1988 – 1992

Střední pedagogická škola Ústí nad Labem

Obor: Vychovatelství

Typ a rok závěrečné zkoušky: Maturitní zkouška, 1992

Pracovní zkušenosti

1995 – nyní

Zaměstnavatel: Základní škola Harmonie, Březenecká 4769, Chomutov

Pracovní pozice: vychovatelka

Náplň práce: organizace výchovy mimo vyučování, vedení agendy spojené s profesí vychovatelky, zpracování a kompletace Školního vzdělávacího programu pro školní družinu, Řádu školní družiny, Vnitřního řádu ŠD i režimu ŠD

1993 – 1995

Zaměstnavatel: Výchovný ústav, dětský domov se školou, základní škola, střední škola a školní jídelna, Místo 66, 431 58 Místo

Pracovní pozice: denní vychovatelka

Náplň práce: organizace volného času klientů výchovného ústavu a dětského domova, vedení agendy spojené s profesí vychovatelky, zhotovení plánů činnosti, spolupráce s ostatními pedagogy, lékaři, psychology, rodiči, účast na akcích pořádaných školou

1992 – 1993

Ústav sociální péče Chomutov, Písečná 5062, 430 04 Chomutov

Pracovní pozice: vychovatelka

Náplň práce: práce s dětmi s těžkým mentálním i tělesným postižením, zajišťování celodenní péče

Jazykové znalosti:

Ruský jazyk: aktivně slovem i písmem,

středoškolská úroveň

Počítačové znalosti:

MS Office – pokročilý uživatel

Práce s fotografií

Odborné semináře:

Finanční gramotnost: seminář, rozsah 8 hodin, osvědčení

Řešení problémových situací z pohledu práva: kurz, rozsah 8 hodin, osvědčení

Specifické poruchy učení: seminář, rozsah 5 hodin

ICT – Z0,Z1: měsíční kurz, certifikát

Keramický kurz: rozsah 8 hodin, osvědčení

Zdravotník zotavovacích akcí: dvoudenní kurz, osvědčení

Školení pro vedoucí dětských táborů: dvoudenní kurz, osvědčení

Šikana mezi dětmi: seminář, rozsah 5 hodin

Řidičský průkaz:

B – osobní automobil

Zájmy:

Rodina, rekreační sporty (cyklistika, plavání, lyžování), turistika, cestování, poznávání nové kultury, četba osobnostní literatury i beletrie, veřejné dění, kultura, divadlo, kino, práce na PC, domácí mazlíčci

27. června 2017

Podpis:

3. Odborná esej

Povědomí vychovatelů o syndromu CAN

Úvod

Jako téma práce jsem si vybrala „Povědomí vychovatelů o syndromu CAN – syndromu týraného, zanedbávaného a zneužívaného dítěte“, jelikož se domnívám, že povědomí vychovatelů o tomto velice vážném problému je zejména u vychovatelů na základních školách na velice nízké úrovni.

Pedagogové mohou významným způsobem přispět k ochraně ohrožených dětí a podle statistik jsou druhými nejčastějšími iniciátory ohlášení ihned po lékařích. Je proto velice důležité, aby byli pedagogové v tomto směru dostatečně vzdělávání, aby jim byly předávány informace o znacích a příznacích objevujících se u dětí zanedbávaných, týraných či zneužívaných, jelikož děti za učiteli většinou nechodí s přímou žádostí o pomoc, ale lze si všimnout neverbálních náznaků. Bohužel, praxe ohledně vzdělávání v tomto oboru, je u vychovatelů školních družin, alespoň dle mého průzkumu (ankety) na chomutovských základních školách, zcela nedostačující.

Já sama jsem se s odborným názvem Syndrom CAN seznámila až v prvním semestru při studiu oboru Vychovatelství na Karlově Univerzitě a stejně na tom byla i většina mých kolegů ve třídě. To považuji za vážný problém a kladu si otázku, proč jsem se za své více než dvacetileté praxe nikdy s tímto pojmem nesetkala, ačkoliv jsem se účastnila velké většiny seminářů pořádaných přímo na naší škole i seminářů pod hlavičkou Národního institutu pro další vzdělávání. Jsem tedy zaměstnavatelem proškolená v oboru finanční i informační gramotnosti, velmi zevrubně seznámena se specifickými poruchami učení, absolvovala jsem mnoho seminářů týkajících se výtvarných technik, o Syndromu CAN jsem však nikdy neslyšela. A přitom by právě tyto znalosti měly patřit k základní výbavě pedagogů. Potřebujeme tedy toto vzdělání zcela určitě doplnit.

Syndrom CAN – vymezení pojmu

*„Pojem syndromu CAN se formoval postupně. V roce 1962 popsal lékař C. H. Kempe **syndrom bitého dítěte** (Battered Baby Syndrome), soubor neobvyklých poranění dětí, která nemohla být způsobena úrazem. Podobně byl popsán také syndrom nenáhodných zranění dítěte (Non – accidental Injury). Hlubší poznávání a odhalování tělesného týrání dítěte ukázalo, že všechny děti, které jsou vystaveny tělesnému týrání, trpí také psychicky i emocionálně. Toto poznání*

přispělo k doplnění syndromu bitého dítěte o psychické týrání. V 60. a 70. letech 20. století se k této problematice přidává i sexuální zneužívání dětí a je tak formulován syndrom CAN.“ (<http://www.sancedetem.cz/cs/hledam-pomoc/rodina-v-problemove-situaci/rizikove-chovani-dospelenho-k-diteti/syndrom-can.shtml>)

Myslím, že pro nás pedagogy není úplně nutné znát historii formulování syndromu CAN, ale určitě bychom se měli seznámit alespoň s některou ze základních definic.

Níže uvádím pouze některé z nich:

„Za týrání, zneužívání a zanedbávání dítěte považujeme: jakékoliv nenáhodné, preventabilní, vědomé (případně i nevědomé) jednání rodiče, vychovatele nebo jiné osoby, jež je v dané společnosti nepřijatelné nebo odmítané a jež poškozují tělesný, duševní i společenský stav a vývoj dítěte, případně způsobuje jeho smrt.“ (DUNOVSKÝ a kol., 1995, s. 24)

„Syndrom CAN je souhrnné označení pro týrání, zneužívání a zanedbávání dítěte. Tento negativní vztah pečujících osob k dítěti může probíhat v různých formách. V současné době rozlišujeme čtyři typy špatného zacházení s dětmi – zanedbávání, emoční týrání, tělesné týrání a sexuální zneužívání. Oddělení jednotlivých typů špatného zacházení je v praxi nesnadné. Emoční týrání se například vyskytuje u většiny dětí, s nimiž pečující osoby špatně zacházejí.“ (PTÁČEK a kol., 2006, s. 1)

S touto teorií by měl být určitě seznámen každý pedagogický pracovník, aby dokázal v praxi zachytit důležité indicie a propojit své znalosti se sociálními dovednostmi.

Vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti syndromu CAN

Ředitelé, učitelé, ale i vychovatelé by měli být odborně vyškoleni, aby věděli, co mají v případě násilí páchaném na dítěti učinit. Proto by měla být do výchovy a vzdělávání pedagogických pracovníků zahrnuta i ochrana dětí.

„Školní politika závisí na tom, zda jsou pedagogové vedeni k tomu, jak se týrané dítě projevuje a jaké kroky mají učinit.“ (KYRIACOU, 2005).

Znalost některých důležitých zákonů (školský zákon, zákon o sociálně-právní ochraně dětí) by měla patřit k základní výbavě současných pedagogů, nejen ředitelů škol a výchovných poradců, ale skutečně všech pedagogických pracovníků, vychovatelů nevyjímaje. Tyto znalosti napomáhají při řešení složitých výchovných situací a zvyšují sebevědomí pedagogických pracovníků při jejich komunikaci se zákonnými zástupci žáků či s orgány sociálně právní

ochrany dětí. Jestliže pedagog nezná alespoň zevrubně trestní zákon o týrání svěřené osoby, nemůže být kompetentní k řešení vážných výchovných problémů.

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) poskytuje ochranu žákům před syndromem CAN. Je zde uvedeno, že školy a školská zařízení jsou povinny předcházet vzniku sociálně patologickým jevům. Ředitel školy je povinen vydat školní řád a ředitel školského zařízení řád vnitřní. Ten musí upravovat podmínky ochrany žáků před násilím a před sociálně patologickými jevy. Ředitelé odpovídají za zajištění dohledu nad dětmi ve škole a školském zařízení. Pokud to tedy zjednodušíme, je zde psáno, že dítěti, kterému je ubližováno, ať už doma či ve škole, by se mělo dostat ve škole odborné pomoci. Tu by měl dítěti poskytnout primárně učitel či vychovatel svým empatickým chováním a odborným jednáním, a podle závažnosti situace později také výchovný poradce, školní psycholog, metodik prevence či speciální pedagog.

Znění zákona je jedna věc, skutečná realita je ovšem věc druhá. Dítěti se může dostat skutečně odborné pomoci pouze tehdy, je-li učitel či vychovatel s touto problematikou seznámen. To se netýká pouze problematiky Syndromu CAN, ale rovněž Syndromu CSA – tuto zkratku však nemáte nikde vysvětlenou.

Pedagogové mohou významným způsobem přispět k ochraně ohrožených dětí a podle statistik jsou druhými nejčastějšími iniciátory ohlášení ihned po lékařích. Je proto velice důležité, aby byli pedagogové v tomto směru dostatečně vzděláváni, aby jim byly předávány informace o znacích a příznacích objevujících se u dětí zanedbávaných, týraných či zneužívaných, jelikož děti za učiteli většinou nechodí s přímou žádostí o pomoc, ale lze si všimnout neverbálních náznaků. Bohužel, praxe ohledně vzdělávání v tomto oboru, je u vychovatelů školních družin, alespoň dle mého průzkumu (ankety) na chomutovských základních školách, zcela nedostačující.

Já sama jsem se s odborným názvem Syndrom CAN seznámila až v prvním semestru při studiu oboru Vychovatelství na Karlově Univerzitě a stejně na tom byla i většina mých kolegů ve třídě. To považuji za vážný problém a kladu si otázku, proč jsem se za své více než dvacetileté praxe nikdy s tímto pojmem nesetkala, ačkoliv jsem se účastnila velké většiny seminářů pořádaných přímo na naší škole i seminářů pod hlavičkou Národního institutu pro další vzdělávání. Jsem tedy zaměstnavatelem proškolená v oboru finanční i informační gramotnosti, velmi zevrubně seznámena se specifickými poruchami učení, absolvovala jsem mnoho seminářů týkajících se výtvarných technik, o Syndromu CAN jsem však nikdy neslyšela. A

přítom by právě tyto znalosti měly patřit k základní výbavě pedagogů. Potřebujeme tedy toto vzdělání zcela určitě doplnit.

Povědomí vychovatelů

Odhalit případ, kdy je dítě zanedbáváno, týráno, zneužíváno, či je mu jinak ubližováno, není vůbec snadné. U těchto dětí je velmi málo pravděpodobné, že se takto týrané dítě samo svěří se svou tíživou situací, jelikož se bojí trestu a odvržení ze strany rodiče, který je pro něj zdrojem bezpečí a uspokojení materiálních, biologických a citových potřeb. I když rodič tyto potřeby nechce či není schopen uspokojit, dítě stále věří a doufá v jejich naplnění.

V současné době se zejména prostřednictvím médií setkáváme s případy, kdy je dítě zanedbáváno, týráno či zneužíváno. Bohužel medializované jsou pouze případy, kdy hovoříme o nejtěžších formách týrání a zneužívání a troufám si říci, že velká většina takovýchto případů zůstává neodhalena. Přitom jich dle statistických údajů každoročně přibývá a právě učitelé a vychovatelé by měli být vybaveni kompetencemi, které by vedly k odhalení takových případů.

Současný pedagog, který je s dítětem v každodenním kontaktu, by si měl všimnout změn v oblasti chování, zhoršeného prospěchu či poranění nevysvětlitelného původu. Všimnutí si těchto signálů je prvním krokem k pomoci. Měl by si všimnout indicií, které by mohly vést k vypátrání násilí, jež je na dětech pácháno. Měl by umět tyto signály vyhodnotit a podat pomocnou ruku. V následující části mé práce se ovšem přesvědčíme, že praxe je zcela odlišná.

Jak ukazují dvě odborné studie Hanušové, jejímž cílem bylo zmapovat úroveň vybraných krizově intervenčních kompetencí pedagogických pracovníků k sexuálnímu zneužívání dětí Syndromu CSA (*Hanušová, 2015a*) a další (*Hanušová, 2015b*), je situace opravdu alarmující. Stěžejní částí šetření byla analýza tří modelových situací, které představovaly rozhovory pedagogů, přičemž všechny situace obsahovaly zásadní chyby, kterých se pedagogové při vyšetřování syndromu CSA mohou dopouštět. Zjištěné výsledky tohoto kvalitativního výzkumu, ve kterém bylo uskutečněno celkem 204 skupinových rozhovorů s 2040 pedagogickými pracovníky (učiteli mateřských, základních a středních škol a vychovateli s různou délkou pedagogické praxe), ukazují na několik významných skutečností, především na vysokou míru necitlivosti řady pedagogů k projevům Syndromu CSA. Celých 60 % respondentů nebylo schopno úspěšně detekovat projevy tohoto syndromu. Součástí skupinových rozhovorů bylo hodnocení modelových situací. Průměrné známky přidělené k modelovým situacím je třeba považovat obecně za velmi nízké, což opět svědčí o jisté necitlivosti respondentů k vykresleným prohrškům při vyšetřování syndromu CSA, ve druhé

studii k syndromu CAN. Jak se autorka Hanušová domnívá: „že je třeba brát velmi vážně veškeré náznaky nekompetentnosti, která by v reálné školní situaci mohla vést k profesnímu pochybení pedagoga. Východiskem ze současné neutěšené situace může být pouze systematické vzdělávání pedagogických pracovníků, které bude založeno nejen na získávání znalostí, ale také sociálních dovedností, *a to, pokud možno, formou sebezkušenostního výcviku.*“ (Hanušová, 2015a, s. 198)

Na základě výše uvedených studií jsem se též rozhodla provést průzkum v podobě ankety mezi svými kolegyněmi v rámci předmětové komise a zjišťovala jsem, jestli je na jiných školách v našem okrese situace ohledně povědomí vychovatelek o syndromu CAN obdobná jako na naší škole, tedy alarmující, nebo lepší. Přestože se otázky v mé anketě týkaly pouze obecných informací, např. jestli znají pojem syndrom CAN, kde nebo při jaké situaci se s pojmem setkaly, či kdo je Jája a Pája, výsledky byly tristní. Z čehož bohužel vyplývá, že vzdělávání v této problematice je na většině chomutovských škol na obdobné úrovni. Z devatenácti oslovených vychovatelek měly pouze dvě z nich vědomosti týkající se této problematiky. Oběma se dostalo vzdělání o tomto syndromu na střední pedagogické škole, kterou dokončily teprve nedávno a nutno říci, že ani jejich znalosti nebyly nijak valné a hlouběji se touto problematikou nikdy nezabývaly. Přitom neustále narůstá počet dětí, které se stávají účastníky vážných rodinných dramát a žijí v neúplných, často dysfunkčních rodinách. Neustále stoupá počet dětí, které jsou materiálně i citově zanedbávány. Zrovna my bychom tedy znalosti týkající se syndromu CAN měli mít.

Závěr

Je velická škoda, že nám nebývá dopřáno účastnit se různých doškolovacích kurzů nebo seminářů, které poskytují odbornou a metodickou přípravu.

Například Linka bezpečí pořádá kurzy určené přímo pro pedagogy, ve spolupráci s Českou společností podpory zdraví uskutečnila zajímavý projekt Kaskáda, Nadace Naše dítě realizovala mediální kampaň proti fyzickému a psychickému týrání, která byla zakončena Desaterem rodičů, v roce 2002 se zahájil projekt „Podpora dětských práv“ a jeho součástí byly semináře pro pedagogické pracovníky základních škol. Byl vydán „Slabikář dětských práv“, na který navazuje pracovní sešit „Dětská práva – Vím, co smím?“.

I my, vychovatelé, si musíme uvědomit, že můžeme být právě tím prvním člověkem, ke kterému si dítě vytvoří natolik důvěryhodný a přátelský vztah, že bude schopno se nám otevřít a svěřit

se svou nelehkou životní situací. Potom musíme být schopni naslouchat, zajímat se, povzbuzovat, musíme umět poradit, a pokud na to již naše znalosti a vědomosti nestačí, postoupit takový případ odborníkovi. Samozřejmě velice citlivě. Tohle všechno by mělo patřit k sociálním dovednostem každého dobrého vychovatele.

Možností doplnění vzdělání v této problematice je tedy spousta, stačí si jen správně vybrat a začít.

4. Seznam prostudované literatury vážící se k předmětům studia

BENDL, Stanislav. *Kázeňské problémy ve škole*. Aktualizované a dopl. vyd. Praha: Triton, 2011, 260 s. ISBN 978-80-7387-436-0.

BENDL, Stanislav, HANUŠOVÁ Jaroslava a Marie LINKOVÁ. *Žák s problémovým chováním*. Vyd. Triton, 2016, 112 s. ISBN 978-80-7387-703-3

BLÁHA, Jaroslav a Jan SLAVÍK. *Průvodce výtvarným uměním - V*. Vyd. Albra, 2010, 128s. ISBN 80-7361-038-8

ČÁBALOVÁ, Dagmar. *Pedagogika*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2011, 272 s. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-2993-0.

ČÁP, Jan. *Psychologie pro učitele*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2001, 655 s. ISBN 80-7178-463-x.

HANUŠOVÁ, Jaroslava. *Zásady předlékařské první pomoci*. V Praze: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2013, 76 s. ISBN 978-80-7290-644-5

HANUŠOVÁ, Jaroslava. *Kapitoly z biologie člověka*. V Praze: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2014. ISBN 978-80-7290-654-3.

JŮVA, Vladimír. *Základy pedagogiky pro doplňující pedagogické studium*. Brno: Paido, 2001, 118 s. ISBN 80-85931-95-8.

KASPER, Tomáš a Dana KASPEROVÁ, *Dějiny pedagogiky*. Vyd. Grada, 2008, 224s. ISBN 80-85498-27-8

KYRIACOU, Chris. *Řešení výchovných problémů ve škole*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2005, 151 s. Pedagogická praxe (Portál). ISBN 80-7178-945-3.

MACHOVÁ, Jitka. *Biologie člověka pro učitele*. Vyd. Karolinum 2010, 268s. ISBN 978-80-7184-867-7

MACHOVÁ, Jitka a Dagmar KUBÁTOVÁ. *Výchova ke zdraví*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2009, 291 s. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-2715-8

PELIKÁN, Jiří. *Výchova jako teoretický problém*. Vyd. Amosium Servis, 1995, 234 s. ISBN 80-85498-27-8

PRŮCHA, Jan. *Moderní pedagogika*. Vyd. Portál, 1997, 496 s. ISBN 80-7178-170-3
PRŮCHA, Jan. *Přehled pedagogiky – Úvod do studia oboru*. Vyd. Portál, 2000, 269 s. ISBN 978-80-7367-567-7

SCHNEIDEROVÁ, Eva a Marie HANZOVÁ. *Aktivity k rozvíjení vyjadřovacích schopností u dětí*. Vyd. Portál, 2013, 200s. ISBN 978-80-262-0375-9

SLAVÍK, Jan, ELIÁŠOVÁ Sylva a Vladimíra SLAVÍKOVÁ. *Dívej se, tvoř a povídej!* Vyd. Portál, 2007, 160s. ISBN 978-80-7367-322-2

SVOBODA, Jan. *Agrese a agresivita v předškolním a mladším školním věku*. Vyd. Portál, 2014, 168s. ISBN 978-80-262-0603-3

ŠTVERÁK, Vladimír. *Stručné dějiny pedagogiky*. Vyd. SPN, 1983, 380s. ISBN 8071847976

VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie – dětství a dospívání*. Vyd. Karolinum, 2012, 536s. ISBN 9788024621531

ZELINKOVÁ, Olga. *Poruchy učení*. Vyd. Portál, 2003, 264s. ISBN 80-7171-800-1

5. Konspekt knihy

Název titulu: BENDL, Stanislav. *Kázeňské problémy ve škole*. Aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Triton, 2011. 260 s. ISBN 978-80-7387-436-0.

Klíčová slova: kázeň, školní kázeň, nekázeň, učitel, žák, výchova, prevence, náprava, klima třídy

Zdůvodnění výběru uvedeného titulu:

Knihu jsem poprvé držela v ruce někdy v roce 2012, když jsem na ní zcela náhodou narazila v knihovně při hledání jiného titulu. Při letmém pročítání jsem si uvědomila, že ačkoliv jsem pedagog s mnohaletou praxí, tahle kniha mi má rozhodně co nabídnout, jelikož kázeň, respektive nekázeň, se stává každodenním „problémem“ v životě naší základní školy. Knihu jsem si při první návštěvě knihkupectví zakoupila a od té doby je mým rádcem a průvodcem při mé výchovatelské práci. Profesně mě tato publikace ovlivnila jako málokterá jiná pedagogická příručka a na mé vlastní doporučení si ji zakoupilo několik mých kolegyň, jelikož některá doporučení z knihy nám přišla zcela „objevná“.

Struktura knihy:

V úvodu knihy autor poukazuje na fakt, že s kázní či nekázní se v životě setkal každý z nás a že k docílení stavu zdravě ukázněné školy je zapotřebí velkého úsilí a pochopení ze strany učitelů a vzájemná spolupráce se žáky. Aneb, je to náročné, ale jde to.

Dále se zde můžeme seznámit s velice zajímavým projektem „Děti – dětem“, který byl obsahem seminární práce dvou studentek Pedagogické fakulty UK a byl zaměřený na nápravu neukázněného chování dětí.

Druhá kapitola knihy se zabývá vzájemným propojením kázně ve škole a ve společnosti. Autor zde konstatuje, že podoba kázně ve škole je úzce provázána s podobou kázně ve společnosti a je podmíněna dobově i společensky, dále pak to, že každá kultura oceňuje osobnostní vlastnosti, které potřebuje k přežití. Lidé z různých kontinentů či kultur přikládají jinou důležitost jednotlivým osobnostním vlastnostem.

V další kapitole už se seznamujeme s funkcí kázně ve škole a ve společnosti. Obě dvě se totiž vzájemně překrývají. Ve společnosti plní normy chování řadu důležitých funkcí. Při dodržování kázně se dobře orientujeme ve společnosti, která může normálně fungovat, a cítíme se v ní bezpečně. Kázeň umožňuje lidstvu přežít a zvyšuje výkon lidského počínání. Ve školní praxi

se zdůrazňují dvě důležité funkce kázně, a to zajištění bezpečí žákům a učitelům a vytvoření prostředí podporující učení.

Ve čtvrté části knihy najdeme vymezení pojmu „kázeň“. Hovoří se zde o tom, že existuje celá řada definic kázně, ale obecně platí, že je to vědomé dodržování zadaných norem. Mluvíme-li tedy o školní kázni, znamená to dodržování školního řádu a pravidel.

Další kapitola knihy se zabývá projevy nekázně. Formy nekázně ve školách se proměňují s dobou, autor nám zde představuje nejnovější formy kriminality. Velice trefně je zde uvedené heslo „slušnost jako deviace“, kdy realita je taková, že slušné dítě je ostatními dětmi považováno za devianta. Posun k horšímu podporuje fakt, že dnešní děti neznají žádná tabu.

Na začátku následující části, která se týká diagnostiky (ne)kázně, se dozvíme, že pokud chceme řešit nekázeň, musíme nejprve odhalit její existenci, zjistit její formy, intenzitu a závažnost. Seznamujeme se sedmi metodami, které mohou učitelům pomoci nekázeň odhalit.

Na to navazuje kapitola s názvem Příčiny nekázně. Zde je poukazováno na důležitý fakt, a to, že diagnostikování příčin nekázně má zásadní význam z hlediska prevence a řešení nekázně. Jsou zde vysvětleny pojmy jako fenomén nejistého rodičovství, dětská konzumní kultura či rodičovská terapeutická kultura. Autor vysvětluje rozdíl mezi příčinami a faktory nekázně a uvádí, že stejné faktory nepůsobí stejně na všechny žáky. Dále objasňuje jev, který se odborně nazývá kruhová kauzalita. Nejdelší část této kapitoly zabírá schéma „kážeňských“ faktorů, kde jsou velice podrobně jednotlivé faktory rozvedeny a dále pak Dreikurova teorie příčin rušivého chování. Ta vychází z analýzy základních příčin vyrušování, čeho chce dítě svým chováním vlastně dosáhnout.

Osmá část podhaluje psychologické aspekty kázně a velice obšírně hovoří o pěti základních psychologických přístupech (biologický, behaviorální, kognitivní, psychoanalytický a fenomenologický). Jsou zde popsány jedny z nejznámějších teorií, např. Rogersova teorie osobnosti, Kellyho teorie konstruktů, Piagetův model chápání morálních pravidel dítětem, Kohlbergův model vývoje morálního usuzování. Je zde rozveden i konfliktový přístup zakladatele psychoanalytické teorie S. Freuda, kdy se pud slasti dostává do konfliktu s vnějším světem, a dále pak hypotéza „frustrace – agrese“ amerického psychiatra J. T. Dollarda.

Významná část se věnuje problematice utváření osobnosti dítěte a popisuje podrobně Coopersmithův výzkum utváření sebevědomí. Největší prostor však zaujímá behaviorální přístup, který vychází z klasického a operantního podmiňování a sociálního učení.

Skoro v závěru knihy nás autor seznamuje s východisky školní kázně, je zde definován portrét ukázněného žáka a poukazuje se zde na respektování lidských potřeb. Ty je třeba v co nejvyšší míře respektovat, ale zároveň je potřeba toto respektování sladit s potřebami ostatních lidí (spolužáků) a ještě je uvést do souladu s potřebami školy a společnosti. Dodržování kázně by mělo přinášet prospěch jednotlivci, škole i celé společnosti. Je zde důležitý odkaz na dokumenty, které chrání děti před nelidským zacházením a vztahují se i na problematiku školní kázně, jako například Listina základních práv a svobod či Úmluva o právech dítěte, kde se mimo jiné uvádí, že *„kázeň má být zajišťována způsobem slučitelným s lidskou důstojností dítěte“*.

Pro každého jedince je kázeň něco dosažitelného, ovšem pouze za určitých předpokladů. Musíme si uvědomit, že určitá míra nekázně je zcela přirozená a neměli bychom při každém přešlapu lamentovat nad zkažeností dnešních dětí.

Desátá kapitola se zabývá otázkou, jaké jsou předpoklady zdravé školní kázně, a jedenáctá se zabývá vědeckými protichůdnými doporučeními. Je zde rozvedena problematika akčních zón školní učebny či zasedacího pořádku.

Poslední část knihy, nepočítáme-li závěr, popisuje opatření na podporu kázně ve škole. Jsou zde rozepsány výchovné zásady a návrhy na podporu kázně ve škole.

Závěr je krátké obecné shrnutí o tom, že efektivní řešení kázně vyžaduje komplexní přístup.

6. Profesiografický rozbor vychovatele

Profesiografické rozborů nám umožňují, ve srovnání se zjištěnými více méně stálými tělesnými a duševními vlastnostmi osobnosti, předpovědět úspěšnost člověka v povolání. Je však nutno přitom současně odhadnout, do jaké míry a za jak dlouho se dají určité návyky, vědomosti a pracovní dovednosti vyvinout v průběhu vykonávání pracovní činnosti, tedy procesem učení. Člověk sice může některé jednodušší práce vykonávat po krátkém několikadenním zácviku, složitější pracovní činnosti však vyžadují někdy nadprůměrnou úroveň některých vlastností osobnosti člověka (např. inteligence, tvořivosti atd.) a dlouhý odborný výcvik (i několikaletý). Navíc si v některých pracovních oborech musí pracovníci po základním výcviku průběžně svoje vědomosti pravidelně doplňovat a rozšiřovat. Při porovnávání profesiografického schématu s profilem osobnosti pracovníka (psychogramem) za účelem profesionální porady musíme brát zvláštní zřetel na motivaci, která je významnou složkou každé pracovní činnosti a významným činitelem úspěchu či neúspěchu v učení i v pracovních činnostech. Ke zdrojům motivace počítáme zájmy, potřeby, postoje, cíle a ideály člověka. Dále jeho morální kritéria, hodnotový systém a celkový typ modální orientace osobnosti.¹

Nejdůležitějšími metodami, podle J. Štikaře a kol., jsou tyto:

- rozhovor s odborníky a nejlepšími pracovníky v oboru,
- systematické pozorování v přirozených situacích,
- pokusné vyvolávání situací,
- posudky od druhých osob,
- dotazníková metoda výzkumu povolání,
- tzv. interpretace výrazu,
- interpretace písemného projevu,
- psychologické testy a rozborů,
- metoda volného popisu povolání,

Pro svůj profesiografický rozbor jsem si vybrala člověka, kterého znám od svých úplně prvních školních let, kdy se stala mou paní vychovatelkou ve školní družině, později byla mou první

¹ KLEMENT, J. Specifikace profesiogramu tiskového a informačního důstojníka Armády ČR s ohledem na mediální komunikaci. Olomouc, 2008. 46 s. Diplomová práce. Univerzita Palackého v Olomouci.

rádkyní jako vedoucí mé pedagogické praxe při střední škole a posléze se stala mou dlouholetou kolegyní, jelikož jsem po dokončení střední pedagogické školy nastoupila na stejnou školu, ve které jsem prožila svá školní léta. Teprve s přibývajícím věkem jsem si uvědomila, že takhle má vypadat opravdový pedagog a že tahle má kolegyně je opravdu vychovatel s velkým „V“. Vždy byla mou velkou oporou a mým velkým vzorem. Bez ní bych nebyla takovým pedagogem, jakým jsem.

Název školy: Základní škola Březenecká 4679, 430 04 Chomutov

Jméno a příjmení: Miluše Dortová

Pracovní zařazení: vychovatelka ŠD

Kvalifikační požadavky: úplné střední odborné vzdělání, Gymnázium Kadaň, Střední pedagogická škola Karlovy Vary

Obor vzdělání: Vychovatelství

Délka pedagogické praxe: 39 let

Kvalifikaci pedagogických pracovníků v zájmovém vzdělávání stanovuje Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, ve znění zákona č. 197/2014

Činnosti pedagogického pracovníka²:

Vládní nařízení č. 68/1997 Sb., kterým se stanoví míra vyučovací povinnosti učitelů a míra povinnosti výchovné práce ostatních pedagogických pracovníků ve školství, ve znění pozdějších předpisů, určuje pro vychovatelky ŠD míru přímé výchovné povinnosti 28–30 hodin týdně. Počet hodin výchovné práce ve stanoveném rozmezí stanovuje ředitel podle provozu družiny.

Do přímé výchovné práce se zahrnuje zejména:

- přímá výchovně-vzdělávací práce s dětmi od převzetí dítěte od jeho rodičů či od učitele po skončení vyučování do rozchodu dětí domů, včetně výchovných činností spojených se stravováním žáků ŠD ve školních jídelnách;

² Macek, M., Hájek, B.: *Školská zařízení pro zájmové vzdělávání*, Praha, MŠMT 2002

- organizované činnosti s žáky v rámci výchovně-vzdělávacích aktivit základních škol.

Nepřímá výchovná činnost do naplnění 40,5 hodin týdně zahrnuje zejména:

- přípravu na výchovnou činnost;
- vypracovávání plánů výchovné činnosti a příprav na ni;
- vedení pedagogické dokumentace;
- přípravu a zajišťování materiálů na výchovnou činnost;
- péči o svěřený materiál (např. sportovní nářadí, pomůcky, knihy);
- účast na provozních a pedagogických poradách, na školeních a seminářích, účast na třídních schůzkách;
- vedení administrativy;
- styk s rodiči.

Místo naplňování nepřímé výchovné činnosti může určit ředitel školy.

Pracovní náplň vychovatele:

- zajišťovat výchovně-vzdělávací práci se žáky podle zásad psychohygieny a stanoveného denního režimu ŠD, navozenými činnostmi kompenzovat únavu ze školního vyučování, zájmovými činnostmi dále rozvíjet osobnosti žáků;
- dodržovat BOZP, dbát na bezpečnost činnosti s žáky, dbát na čistotu a ochranu životního prostředí při činnosti ŠD;
- vytvářet pestrou a zajímavou skladbu činností a pro tyto činnosti nalézat v denní skladbě zaměstnání vhodný časový prostor, pro zájmové činnosti využívat svou odbornou přípravu i osobní zaměření;
- navozovat radostnou atmosféru a komunikační prostředí, posilovat v dětech kladné city, vytvářet pocit bezpečí, zvolenými činnostmi posilovat v dětech sebevědomí, vytvářet z nich dobrý kolektiv;
- upevňovat hygienické návyky a podporovat dodržování pravidel společenského chování;

- seznámit se s osnovami a učivem žáků ze svého oddělení ŠD, aktivitami navazovat na předchozí znalosti a dovednosti a prohlubovat je;
- odpovídat za výsledky výchovně-vzdělávací práce, průběh činnosti zaznamenávat do pedagogické dokumentace;
- na výchovně-vzdělávací činnost být řádně připravena, mít připravené pomůcky;
- průběžně komunikovat s rodiči, podle systému stanoveného základní školou je seznamovat s výsledky činnosti jejich dítěte ve ŠD;
- prezentovat výsledky činnosti ŠD na veřejnosti;
- zúčastňovat se aktivně pedagogických porad, školení a schůzí podle plánu školy, spolupracovat s třídními učitelkami, výchovným poradcem, výchovnou komisí apod.

Součástí činnosti ŠD bývají zájezdy, návštěvy divadelních představení či jiných akcí. Tyto akce nezahrnuté do standardního rozvrhu činnosti v tiskopise Přehled výchovně-vzdělávací činnosti ŠD musí být schváleny vedením školy, a to např. zahrnutím do měsíčního plánu školy či jinou prokazatelnou formou. Tyto cesty jsou pro vychovatelky služebními cestami a přísluší jim cestovní náhrady, tj. jízdné za použití dopravních prostředků, a to i v případě, že jely městskou hromadnou dopravou, na kterou mají předplatné.

Pro úspěšné vykonávání práce vychovatelky je nutné splnit několik základních předpokladů:

Osobnostní dispozice: Základním předpokladem pro úspěšný výkon funkce vychovatelky je její kladný vztah k dětem, který dokáže projevovat. Má vysokou míru empatie (vcítění) a umí vytvořit ve skupině dětí (oddělení) příznivé sociální klima. Má vypěstované mravní vědomí odpovídající společensky uznávaným hodnotám a jedná podle něho. Umí s dětmi efektivně jednat – děti jsou pro ni partnery, nikoli jen objekty sociální služby. Má organizační schopnosti a rozvíjí je, umí navozovat a motivovat široké spektrum rekreačních a zájmových činností. Umí si hrát a hra s dětmi ji těší. Je pozitivně vyladěna – v činnostech a při jejich hodnocení vyhledává i vyzvedává především kladné momenty, přinášející radost a povzbuzení. Má smysl pro humor. Dokáže vybranými aktivitami v dětech vzbuzovat zájem o činnost, podporovat jejich sebevědomí a rozvíjet pozitivní stránky jejich osobnosti. Je fyzicky zdatná, aby zvládla vycházky a aby jí tělovýchovné aktivity s dětmi nečinily potíže.

Posuzování vychovatelky školní družiny začíná vnějším vzhledem.

Způsob komunikace: Vychovatelka by měla mít „posazený hlas“, kterým zvládne svou skupinu, aniž by na děti křičela; nižší polohy jsou důvěryhodnější, vzbuzují větší respekt a lépe se poslouchají. Intonace řeči je klidná, ale ne monotónní. Reguluje sílu hlasu – síla hlasu není vždy optimálním prostředkem k získání pozornosti. Má dostatečnou slovní zásobu. Minimalizuje užívání tzv. parazitních slov (tedy, například, vlastně, ehmm apod.). Vychovatelka užívá bohatou slovní zásobu, mluví spisovně, používá dětem srozumitelná slova a slovní spojení, vyhýbá se nadměrnému užívání cizích slov a trpného rodu. Volí optimální tempo řeči. Děti jsou pro ni partnery, proto při komunikaci s nimi nepoužívá zdvořilky (děti nemají nožičky, ručičky, ale mají ruce a nohy). Vyvaruje se ironie a zesměšňování dětí. Pamatuje si jména dětí a oslovuje je křestními jmény. Předávané pokyny a informace musí být správné (pravdivé), jednoznačné, stručné, a přesto podrobné, srozumitelné. Pokyny musí být formulovány přiměřeně věku a chápání dětí, jejich vyspělosti a předchozím zkušenostem. Vychovatelka umí dětem naslouchat, neboť komunikace není monolog vychovatelky či jen otázky a odpovědi. Při komunikaci s dětmi navazuje oční kontakt, dívá se na ně, nehledí do stropu či na podlahu, avšak musí si také uvědomit, že příliš dlouhý soustředěný pohled do očí může působit agresivně.

Mezi vychovatelkou a dětmi se postupně každodenním stykem, vzájemným poznáváním a sbližováním vyvíjí vztah, který může kladně, ale také záporně ovlivňovat úspěšnost pedagogického působení i vývoj osobnosti dítěte. Kladný vztah k vychovateli vzbuzuje u dětí citovou odezvu a důvěru, která se může přenést na příznivý vztah k celému zařízení. Výchovně-vzdělávací působení vychovatelky by pro děti mělo být přirozené, zajímavé a radostné. Podle informací dítěte hodnotí družinu i rodiče.

Dovednosti a vzdělanostní předpoklady

Dovednosti: Vychovatelka ovládá širokou škálu volnočasových aktivit vhodných pro děti, pro tyto činnosti umí děti získat. Průběžně si repertoár nabídky doplňuje. Předpokladem úspěchu vychovatelky jsou dovednosti v různých zájmových oblastech, ale stejně důležitá je její schopnost v těchto oblastech děti vést, podněcovat je, rozvíjet jejich schopnosti. Vlastní dovednosti jsou důležité, ale z pedagogického hlediska je podstatná znalost metodiky jejich vedení, jak dovednost dětí naučit.

Případné krizové situace či kázeňské problémy dětí ve svém oddělení řeší sama, popř. po konzultaci s třídní učitelkou, ředitelem školy či výchovným poradcem. S ostatními pedagogy ve škole spolupracuje, avšak nepřesouvá na ně řešení problémů, které vyplynuly z činnosti

družiny. Přesouvání řešení problémů na jiné osoby – ředitele školy, rodiče apod. – snižuje autoritu vychovatelky.

Vzdělanostní předpoklady: Vychovatelka má všeobecný přehled minimálně na úrovni středoškolského vzdělání. Má hluboké vědomosti o věkových zvláštностech dětí zejména mladšího školního věku (psychologie a vývojová psychologie), zná sociální psychologii a umí teoretické poznatky užívat v praxi. Pedagogické metody, postupy a zásady umí průběžně uplatňovat v každodenní výchovné práci. Nezbytné jsou i znalosti z biologie dítěte. Umí reagovat na základní situace vyžadující speciální pedagogickou připravenost. Má právní vědomí, zejména ve vztahu k bezpečnosti práce s dětmi. Zná osnovy, učební plány a metodiku výuky žáků ze svých oddělení. Ovládá jejich látku a umí jim poradit při případné přípravě na vyučování ve školní družině (včetně cizích jazyků). Vychovatelka se soustavně vzdělává.

Úspěšná výchova může probíhat pouze v klidné, radostné a pohodové atmosféře, naplněné porozuměním a kladnými emocemi. Vychovatelka svým naladěním a životními postoji vytváří základní atmosféru školní družiny.

Další vzdělávání vychovatelek

Výchovná činnost vyžaduje celoživotní vzdělávání, obohacování a doplňování vědomostí, rozšiřování dovedností, a to nejen teoretickými přednáškami, ale i dlouhodobými výcviky. Volnočasové aktivity nejen vyžadují zvýšenou míru odborné připravenosti vychovatelek na činnosti samé, ale také osobnostní vyzrálост a entuziasmus. Při zvyšování kvalifikace se nejedná jen o rozšíření námětů volnočasových aktivit, ale také o to, jak tyto činnosti navozovat (motivovat) a vést. Pokud vychovatelka nedoplňuje své znalosti a dovednosti, vede to k jejímu „vyhoření“ a stereotypnosti činnosti. Zkušenosti ukazují, že pro další vzdělávání vychovatelek jsou nosná zejména následující témata:

- Obecná metodika vedení zájmové činnosti. Výcviky (nikoli jen teoretické přednášky) ve specializacích zájmové činnosti, včetně nových trendů jednotlivých oblastí.
- Zájmy a jejich uspokojování jako jeden z prostředků psychohygieny. Ontogenetický vývoj zájmů. Zájmová činnost jako prostředek socializace, rozvoj komunikace při zájmových aktivitách. Organizace zájmových činností, jejich plánování, formy veřejné prezentace, hodnocení výsledků.
- Obecné pedagogické zásady a z nich odvozené požadavky na výchovu mimo vyučování. Osobnost vychovatele, jeho osobnostní vlastnosti, vedení činností, motivace zájmových aktivit.

- Rozvoj tvořivosti, práce s talenty. Výchova ve volném čase a výchova k volnému času.
- Zajištění bezpečnosti při zájmových aktivitách.
- Metodika přípravy na vyučování a metodika učení se v zařízeních výchovy mimo vyučování.
- Právní vědomí – vybavení vychovatelů základními znalostmi o důležitých právních dokumentech.
- Psychologické vedení skupinové činnosti.
- Výcvik komunikačních dovedností.
- Osobnostní rozvoj, posilování odolnosti proti stresu atd.

Rozhovor

Jako formu profesiografického rozboru jsem si zvolila rozhovor vedený s paní vychovatelkou, která mi odpověděla na mé předem připravené otázky, které jsem později přepsala a autorizovala. Dostala jsem souhlas k jejich publikaci pro svou práci, avšak s omezením dalšího šíření.

Proč jste si zvolila povolání vychovatelky? Byl to Váš sen od dětství?

„Kdepak. Já chtěla být odmala paní doktorkou a léčit nemocné děti. Protože jsme bydleli s rodiči v Kadani, nastoupila jsem na místní gymnázium a po maturitě jsem plánovala jít na medicínu. Bohužel mi v posledním ročníku gymnázia zemřel tatínek a maminka coby prodavačka měla co dělat, aby nás s bratrem sama uživila a bratra udržela na střední škole. Můj sen o medicíně se rázem rozplynul, jelikož maminka by na má studia neměla peníze. Rozhodla jsem se, že půjdu pracovat a mamince vypomůžu.“

Šla jste tedy pracovat jako vychovatelka?

„Ano. Dobrý přítel mého tatínka, pan Ladislav Močko, byl ředitelem školy ve Strupčicích a byl pověřen vedením nové sídlištní školy v Chomutově. V roce 1977 jsem se tedy ve svých 19 letech stala vychovatelkou školní družiny na 13. Základní škole Březenecká. V té době to byla největší škola v celém Chomutově a i přesto, že sídliště Březenecká bylo teprve ve výstavbě, bydlela tu již spousta mladých rodin s malými dětmi. Hned první školní rok nastoupilo do naší školy 510 žáků, otevřelo se 19 tříd a 5 oddělení školní družiny. Na škole pracovalo celkem 41

zaměstnanců. V následujícím roce již počet dětí stoupl na 690 a už ve školním roce 1979/1980 se počet dětí vyšplhal na rekordních 850 žáků. Naštěstí se v říjnu toho roku mohla otevřít právě dokončená 14. Základní škola na téže sídlišti, takže část dětí se přesunula tam a počet dětí u nás se stabilizoval. I přesto zde fungovalo již 10 oddělení školní družiny.“

Takže o práci jste se tedy bát nemusela?

„Rozhodně ne. Velice mě samotnou překvapilo, jak moc se mi práce vychovatelky zalíbila a začala jsem uvažovat o tom, že si doplním pedagogické vzdělání. Zkomplikovalo mi to ovšem narození mé dcery a o tři roky později také narození syna. Na pedagogickou školu jsem se tedy dostala až ve svých devětatdvaceti letech.“

Kde jste studovala pedagogickou školu?

„Byla jsem přijata k dálkovému studiu na Střední pedagogickou školu v Karlových Varech a musím říci, že to nebyla žádná legrace. Doma jsem měla dvě malé děti, chodila jsem do práce a ještě k tomu studium. Mnohokrát jsem uvažovala o tom, že to vzdám. Naštěstí mě podpořila má rodina. Manžel pomohl s péčí o děti a moje tchýně mi pomohla se studiem, neboť i ona byla vychovatelkou školní družiny. Takže nakonec jsem k radosti všech studium dokončila.“

Litovala jste ještě někdy toho, že jste se nestala dětskou lékařkou, jak jste si vysnila?

„Nikdy. Jak už jsem řekla, práce vychovatelky mě zcela pohltila, naplňovala mě a už jsem si nedokázala představit, že bych dělala něco jiného.“

Kolik let jste pracovala jako vychovatelka na „třináctce“?

„Je to k neuvěření, ale celých dlouhých 39 let. Strávila jsem tady celý svůj profesní život a musím říci, že to uteklo jako voda. Vůbec mi to nepřišlo. Třeba ty jsi byla jedním z mých prvních dětí v družině a než jsem se nadála, stala ses mou kolegyní. Najednou se člověk ohlédne a řekne si, jak rychle to uteklo.“

Jaký by měl podle Vás být dobrý vychovatel?

„Empatický, spravedlivý, čestný, důsledný, zodpovědný, upřímný, sebevědomý, ale i tolerantní, nápomocný, se smyslem pro humor. Musí umět přiznat svou chybu, musí se umět omluvit, pokud svým jednáním dítěti ukřivdí. Křivdu totiž nesou děti velice těžce, ale pokud je pedagog připravený nést za svůj omyl zodpovědnost a umí se omluvit, v dětských očích tím vždycky stoupne, neboť dá dětem najevo, že každý člověk v životě je omylný a může udělat chybu. Dobrý vychovatel musí být zkrátka osobnost, ke které budou děti i rodiče vzhlížet

s respektem a uznáním. Tehdy to bylo mnohem lehčí, učitelská profese byla oproti dnešku vážená. Učitel byl tenkrát někdo. Dnes se respekt, a to hlavně ze strany rodičů, bohužel vytrácí.“

Pokud byste měla vybrat jen jednu jedinou vlastnost ze všech výše jmenovaných, která by to byla?

„Spravedlnost. Pokud se vychovatel nebude chovat k dětem spravedlivě, děti si ho nikdy nebudou vážit.“

Co Vás na práci vychovatelky nejvíc bavilo?

„Všechno. A musím říci, že se mi po mé práci moc stýská. Bavila mě práce v tehdy ještě mladém kolektivu. Přestože někteří kolegové odcházeli a jiní zase přicházeli, zdravé jádro zůstávalo a stala se z nás výborná parta, což se odráželo i do naší práce s dětmi. Podnikali jsme s dětmi spoustu akcí, výlety, letní tábory, cesty pohádkovým lesem, dětské dny, spoustu sportovních akcí a mnoho dalších aktivit. Děti tehdy byly ještě ze všeho nadšené a do všeho šly s chutí. Na dětech jsem vždycky milovala jejich upřímnost, bezprostřednost, jejich nekonečnou fantazii. Pokud byl vychovatel šikovný, dokázal takhle malé děti utáhnout na vařené nudli. V dnešní době to máte o něco těžší.“

Proč si to myslíte?

„Svět, a bohužel i ten dětský, je dnes hodně přetechlizovaný. Místo aby rodiče dětem četli, dají jim do ruky tablet a je to vyřešené. Místo toho, aby si s dětmi povídali, koupí jim mobil. Pro dnešní děti spočívá zábava úplně v něčem jiném než dřív. Vidíš to sama. Spousta dětí dnes nezná ani Večerníček, místo něj koukají na prostoduché americké seriály, kterých je plná televize. To je další veliký problém. Televize plná reklam a nevhodných pořadů, které se vysílají prakticky po celý den. Kvalitních dětských pořadů ubývá. Za dobrý krok vpřed považuji třeba spuštění kanálu Děčko. Tam se dají najít pěkné a kvalitní programy. Ale děti dávají bohužel přednost komerčním televizím. A stejné je to i s knihami.“

Myslíte si, že dnešní knihy pro děti jsou nekvalitní?

„To se takhle určitě nedá říct. Existuje mnoho kvalitních knížek pro děti, i mezi současnými autory by se dalo vybrat, problém je zase v té komerci. Pokud rodič koupí raději knihu Barbie či Transformers, kde jsou pouze obrázky a téměř žádný text, než aby koupili pěknou pohádkovou knížku, kterou by ovšem museli dětem číst, je to špatně. Dneska je zcela normální, že děti neznají Rákosníčka ani Křemílka s Vochoomůrkou, ale znají Mimoně a Spongeboba. No a to je potom práce pro vychovatele. Ve školní družině je prostor na to, aby se děti seznámily i

s kvalitní literaturou. Vychovatel musí umět vybrat knížku, která má smysluplný děj, je psaná srozumitelně pro danou věkovou hranici a má i pěkné ilustrace. Jako babička, která svým vnoučatům kupuje knížky, dobře vím, že sehnat knihu s kvalitním textem i s pěknými obrázky, není vůbec snadné. Ale jde to. Chce to jen trochu víc času a trpělivosti. Velice užitečné jsou webové portály, jako například Rosteme s knihou nebo Celé Česko čte dětem. Tam vždycky najdu spoustu užitečných informací.“

Jaký je Váš názor na audioknihy?

„Audioknihy jsou výborná věc právě pro ty hodně zaměstnané rodiče, kteří nemají čas dětem číst. Ale zase tady platí to samé co u knih. Existují kvalitní i nekvalitní audioknihy a je dobré si předem načíst nějaké recenze. I tady platí, že za kvalitní audioknihu si člověk připlatí. I rozpočet školní družiny je omezený.“

A tím se dostáváme k financování školní družiny. Myslíte si, že poplatek za školní družinu ve výši sto korun měsíčně, který se vybírá na naší škole, je dostačující?

„Pokud by šly všechny tyto vybrané prostředky opravdu do školní družiny, pak ano. Bohužel praxe na naší škole je dnes bohužel jiná. Za minulého vedení jsem při počtu třiceti dětí v oddělení hospodařila s ročním rozpočtem třicet tisíc. S tím se dalo opravdu pořídit spousta výtvarného materiálu, nakoupit řadu sportovních potřeb, stavebnic, knih i hraček. Dnes je praxe taková, že dostáváte na každé pololetí pět tisíc korun. A to je málo. Ale ze společných setkání na předmětových komisích víme, že jsou stále ještě družiny, kde paní vychovatelky dostanou na pololetí balík čtvrtků a barevných papírů a pastelky už si musí děti nosit své. Takže jsou na tom jiné družiny v Chomutově i hůř. Tam mají potom vychovatelé opravdu složité pracovní podmínky, neboť bez materiálního vybavení je to těžké. To je ale potom věc rodičů, kteří by se měli ptát, kam mizí jejich peníze.“

Vidíte ještě nějaké jiné problémy v práci vychovatelů?

„Vidím problémy, které se týkají obecně celého českého školství. Jedním z dlouhodobých problémů je nedostatek finančních prostředků na platy pedagogů. Pedagogové jsou stále hůře placeni oproti jiným vysokoškolským profesím. Přitom právě oni by měli mít prostředky na dodržování tolik důležité mentální hygieny. Mnohým z nich však jejich mzda vystačí na pokrytí základních životních potřeb.“

Dalším, a myslím, že narůstajícím problémem, jsou rodiče. Lépe řečeno rodiče, kteří dnes nemají na své děti čas a nejráději by všechny své povinnosti přehráli na školu. Je mnoho dětí,

kteře stráví denně ve škole deset i jedenáct hodin. A z rodiče, který přiběhne v pět hodin odpoledne do družiny a místo pozdravu, pusinky a pohlázení dítě hned peskuje, je mi velice smutno. Narůstá počet dětí, které jsou raději v družině mezi svými kamarády a s někým, kdo je ochotný jim naslouchat, než doma v nefunkční rodině. Samozřejmě se to nedá říct o všech rodičích, ale bohužel takových stále přibývá. Škola se jim o děti stará, a když se vyskytne problém, může za to zase škola. Rodič se prakticky zříká veškeré zodpovědnosti. Rodičům i dětem ubylo mnoho povinností a přibylo mnoho práv. Bohužel u pedagogů je to přesně naopak, nemají už prakticky žádné pravomoci.

Jedním z dalších problémů je narůstající administrativní zátěž. Kdysi jsme si mysleli, že s příchodem počítačů to bude všechno jednodušší. Opak je pravdou, dříve se psalo všechno jen na papíry, dnes se všechno musí ještě zadávat do počítače. A papírování nebylo, naopak. Naštěstí nás vychovatelů se to až tolik netýká, učitelé to mají daleko náročnější.“

Jaký je Váš názor na otázku rasismu?

„Rasismu se daří tam, kde se přehlíží, nebo dokonce podporuje. To je stejné jako se šikanou. A to se na naší škole neděje. Naopak. Myslím si, že prevenci se u nás věnujeme velice důsledně. Ačkoliv jsme škola s hojným počtem romských dětí, nepamatuji si, že by se u nás řešil nějaký vážný konflikt s rasistickým podtextem. Každý pedagog musí umět vytvářet a udržovat dobré vztahy v kolektivu. Co se týká romských dětí, vidím tady úplně jiný vážný problém. Je to nedostatečná úcta ke vzdělávání jako takovému, rodiče romských dětí nepovažují vzdělání za důležitou věc. Necháávají své děti doma, neposílají je do školy, často jim nepíší omluvenky, z čehož vzniká častá neomluvená absence a na to se nabalují další problémy. Rodiče nepovažují za nutné doplňovat v průběhu absence probranou látku, děti potom nestíhají látku dopisovat a doučit se jí. Ale to už není jen problém romských dětí. Mnoho dětí dnes žije v rodině, která zanedbává výchovu i vzdělávání svých dětí a často i základní péči. A to je smutné. Na takové děti se potom nemůžeme ani zlobit, když víme, v jakých podmínkách vyrůstá. A povinností nás pedagogů je, abychom se vždycky podrobněji seznámili s poměry v rodině.“

Tím se dostáváme k otázce povědomí učitelů a vychovatelů o Syndromu CAN. Co Vám tento pojem říká?

„Popravdě řečeno mi tenhle název neříkal ještě nedávno vůbec nic. Poprvé jsem tento termín slyšela až od tebe. Ale neznamena to, že když to neumíme odborně pojmenovat, nevíme o tom vůbec nic. S případem sexuálního zneužívání dítěte jsem se za celou svou praxi nikdy nesetkala, nebo lépe řečeno s odhalením takového případu. Věřím, že mnoho těchto tragických událostí

nikdy nespátří světlo světa. A to je opravdová tragédie. Proto si myslím, že by opravdu každý pedagogický pracovník měl mít určité povědomí o této problematice, aby mohl citlivěji vnímat určité změny v chování dítěte. Já už to ve svém důchodovém věku nestihnu, ale vy mladší byste se tím určitě zabývat měli.

S určitými formami týrání dětí jsem se bohužel během své praxe setkala, dokonce se na základě našich podnětů několik dětí z rodin odebralo a umístilo do dětského domova. Snad měly štěstí a našli se pro ně lepší rodiče, než byli ti biologičtí.

Se zanedbáváním dětí se potýkáme v poslední době až příliš často. A to nemluvím pouze o zanedbávání po té materiální stránce a o zanedbávání výchovy. Stále častěji vidíme děti, které strádají hlavně po stránce citové. Je mnoho dětí, které mají oblečení podle poslední módy, školní pomůcky jen ty nejlepší a nejdražší, a přesto jim chybí to nejdůležitější. Rodiče, kteří by se mu věnovali. Dnes je spousta rodičů tak moc zaměstnaná, že raději dítěti zorganizují celý týden, doslova den po dni tak, aby se mu nemuseli prakticky vůbec věnovat. V praxi to bohužel vypadá tak, že prvňáček nastoupí do školy a rodiče ho přihlásí do několika kroužků najednou. Protože si myslí, že když na to mají peníze, je to to nejlepší, co pro něho mohou udělat. A jsou to právě tito rodiče, kteří se každý měsíc jako první informují o tom, kolik celodenních sobotních akcí družina každý měsíc uspořádá. Děti tak stráví celé dny mimo domov, teprve večer se doma potkají s rodiči, napíší úkoly, nají se a jdou spát. Není čas na obyčejné, ale tolik důležité popovídání, na pomazlení. A to je chyba. U těchto dětí se často objevují už v zimě psychosomatické problémy, jelikož jsou unavené psychicky i fyzicky. A potom jsme tu zase my, pedagogové, kteří musíme rodičům vysvětlovat, jaká je příčina těchto potíží. Nabádáme rodiče, aby nechali dětem maximálně dva oblíbené kroužky a pokud na dítě nemají čas, raději ho nechali ve školní družině, jelikož tam má dítě svobodnou vůli se rozhodnout, jestli tu či onu činnost chce momentálně vykonávat či nikoliv. Dbáme na časté střídání činností i na odpočinek. Jsme ochotni udělat s dětmi úkoly, pokud k tomu dá rodič svolení. To vše v klidném a přátelském duchu.

Jiným extrémem jsou takzvané děti ulice, kterým chybí jak to rodinné zázemí, tak jakékoliv zajišťování základních potřeb. Děti jsou špinavé, nedostatečně oblečené, nedostávají svačiny, nemají obědy ani ve školní jídelně ani doma. A to je velice smutné. Kolik já jsem rozdala oblečení, které jsem sbírala po známých, kolika dětem jsem přerozdělovala svačiny, které ty rozmlsané děti nechtěly. Kolikrát jsem rozdávala těmto dětem neodhlášené obědy jiných dětí nebo jsem jim v jídelně nalévala alespoň plný talíř polévky, ovšem k velké nelibosti našich kuchařek. Ale nakonec zjistíte, že je to boj s větrnými mlýny. Takových dětí stále přibývá a je

prakticky nemožné všem dětem pomoci. Sociální systém v naší zemi je často zneužíván a finanční prostředky se často nepoužívají na uspokojování potřeb těch dětí, na které rodiče dávky ve skutečnosti pobírají.

Můžeme polemizovat o tom, která forma zanedbávání je pro děti horší. Obě jsou pro správný vývoj dítěte pohromou. Pohled na zanedbávané děti ve mně vždy vyvolával veliký smutek.“

Ted' trochu jiné téma. Jak vnímáte jako pedagog fakt, že se od září 2017 zavádí povinné předškolní vzdělávání?

„No to je pro mě určitě velice rozporuplné téma. Četla jsem spoustu článků různých odborníků na toto téma a nutno říci, že ani tito odborníci se nemohou shodnout na tom, jestli je povinné předškolní vzdělávání tím správným krokem vpřed. V rámci optimalizace školství se uzavřelo mnoho škol i školek a teď se jaksi řeší, kam umístit všechny tyto předškoláky. Přitom moje zkušenost z posledních let je taková, že přijímáme do školy děti, které chodily do školky i čtyři roky, a přesto se neumí najíst příborem, neumí si zapnout zip u bundy, zavázat boty. A máme i děti, které do školky nikdy nechodily a přesto s nimi v tomto ohledu nejsou nejmenší problémy. Určitě to tedy není o tom, že děti ze školky jsou připravené na školu lépe než ty, které do školky nechodily. Pokud se dítěti věnují doma rodiče či prarodiče a vytvoří pro dítě podnětné prostředí, nevidím problém v tom, že nikdy nenavštěvovalo školu.“

Obecně se mi dnes vůbec nelíbí trend dobrovolnosti v předškolním vzdělávání. Nesouhlasím s tím, že všechny činnosti ve školce jsou pouze dobrovolné. Jsem přesvědčená o tom, že jsou určité dovednosti, se kterými se dítě ve školce má seznámit a které si hlavně musí osvojit. Pokud ho nikdo za celé tři roky ve školce nenutí jíst příborem, a v podstatě ho nenutí jíst vůbec, máme my vychovatelé ve škole velice ztíženou situaci. Pokud mu paní učitelka zavazuje tři roky boty, což si při počtu 20 dětí ve třídě ani neumím představit, nemá dítě potřebu se to naučit. Přitom by stačilo alespoň apelovat na rodiče, aby se o to snažili alespoň oni doma. Stále častěji děti neumí stříhat, obkreslovat, skládat papír. Chybí jim hygienické návyky a základy slušného vychování, které dětem chybí většinou už z rodiny, které ale mají paní učitelky ve školce po dětech vyžadovat. Šestileté děti dnes neumí pozdravit, poděkovat, požádat, omluvit se.

Samozřejmě i tady opět platí, že není školka jako školka. My tady na sídlišti máme dvě školky, ze kterých přijímáme děti k nám do školy a je přesně poznat, ze které z těch dvou školek děti jsou.

Samozřejmě víme, že povinný rok ve školce se zavádí kvůli těm rodičům, které neposkytují dětem dostatek podnětů a děti to potom mají při vstupu do školy těžší. Jsem si ale naprosto jistá, že přesně tito rodiče se budou všemožně snažit docházce do školky vyhnout. Jsou to ti samí rodiče, kteří své děti později neposílají ani do školy, jak jsme o tom už hovořili v souvislosti se zanedbáváním dětí. Pokud bych to tedy měla shrnout, jsem přesvědčená o tom, že povinný rok ve školce bude zbytečný, pokud se ve školkách nebude po dětech nic moc vyžadovat.“

Jak hodnotíte spolupráci s učiteli?

„Vzájemná spolupráce je velice důležitá. Je potřeba společně konzultovat různé výchovně – vzdělávací situace. Pokud se vyskytne problém, musíme ho řešit společnými silami. Občas se v praxi stávalo, že si paní učitelka s paní vychovatelkou místo spolupráce dělaly naschvály. To zásadně odsuzuji. Vždycky se to odrazí na atmosféře a děti tohle okamžitě vycítí. Nikomu to neprospívá a přináší to jen problémy. Učitelé a vychovatelé musí tvořit pevný celek.“

Chtěla jste ve své profesi něčeho dosáhnout?

„To je těžká otázka. Určitě to nebylo tak, že bych si na začátku své pedagogické kariéry vytýčila nějaký určitý cíl. Ale vždycky jsem si přála, aby děti byly pod mým vedením spokojené, aby je činnost v družině bavila, abych je něco nového naučila a tak celkově, abych nikomu z nich ta léta strávená v družině neotrávila.“

A povedlo se Vám to?

„Snad ano. Za ta léta mi prošly pod rukama celé dvě generace dětí, a pokud některé z nich dnes potkávám, všichni se ke mně hlásí a společně vzpomínáme na školní léta. A jelikož se nejvíc hlásí vždycky ti, kteří nejvíc zlobili, je opravdu na co vzpomínat.“

Kdybyste si dnes znovu volila své povolání, byla by to znovu práce s dětmi?

„I přes všechny výše uvedené problémy dnešního školství bych do toho šla určitě znovu. Práce s dětmi byla, je a bude krásná, protože děti jsou pořád dětmi, a záleží jen na tom, jaké hodnoty jim my, dospělí, dokážeme předat. Určitě neplatí to, co dnes slyšíme ze všech stran, že dnešní děti jsou zkažené. Hodně zkažená je možná dnešní doba, ale děti zůstanou pořád dětmi.“

Závěr

Rozhovor s paní vychovatelkou Dortovou se odehrával v přátelském duchu, paní vychovatelka byla velice empatická, klidná a na otázky odpovídala v širším kontextu, jelikož při své mnohaleté praxi nasbírala spoustu zkušeností a musím pouze konstatovat, že jako vychovatelka

splnila opravdu všechny předpoklady pro výkon své profese. Jak po stránce tělesných a duševních schopností, tak po stránce odborné připravenosti. V červnu letošního roku již opravdu odchází na zasloužený odpočinek, neboť nám i v důchodovém věku chodila v případě potřeby vypomáhat. Paní vychovatelce jsem poděkovala za její pomoc a ochotu podílet se na mé závěrečné práci a popřála jsem jí zdraví a pohodu do dalších let.

7. Případová studie ŠD při ZŠ Březenecká v Chomutově

ZÁKLADNÍ ÚDAJE O ŠKOLE

Název školy: Základní škola Chomutov, Březenecká 4679, příspěvková organizace

IČO: 46789766

Sídlo školy: Březenecká 4679, 430 04 Chomutov

Zřizovatel: Statutární město Chomutov

ÚVOD

Další částí mého profesního portfolia je případová studie, která se týká školní družiny při Základní škole Chomutov, Březenecká 4679. V této školní družině pracuji již 21 let a tuto studii jsme vypracovali jako součást ŠVP (Školní vzdělávací program pro školní družinu, 2016).

V této studii se zaměřím jak na obecnou charakteristiku školní družiny, tak i na režim družiny, úplatu za služby, cíle ŠVP a klíčové kompetence i výchovně-vzdělávací oblasti.

1. CHARAKTERISTIKA ŠD

UMÍSTĚNÍ A VYBAVENÍ

Školní družina je součástí základní školy, navštěvují ji žáci 1. – 4. ročníku. Na škole je v provozu 6 oddělení ŠD. 5 oddělení využívá pro svou činnost vlastní učebny, 1 oddělení je v učebně I. stupně.

Žáci zde odpočívají, hrají si, tvoří, připravují se na vyučování atd. Učebny jsou vkusně vybaveny moderním nábytkem, dostatečným množstvím hraček a her, které děti využívají při odpočinkových činnostech. Mají zde i PC s připojením na internet. Žáci mohou navštěvovat i dvě plně vybavené školní počítačové učebny a keramickou dílnu. Všechna oddělení splňují hygienické požadavky na prostory a provoz (vyhláška MZ č. 410/2005 Sb. o hygienických požadavcích na prostory a provoz zařízení a provozoven pro výchovu a vzdělávání dětí a mladistvých).

K pohybovým aktivitám využívají družinové děti tělocvičny, hřiště i školní areál, který je nově vybaven hracími prvky. Okolí školy nabízí vhodný terén k vycházkám a je často navštěvováno. Materiálové podmínky jsou velmi dobré.

PERSONÁLNÍ PODMÍNKY

Zájmové vzdělávání je řízeno kvalifikovanými odborníky. Vychovatelky mají pedagogické vzdělání s letitou praxí. Svou odbornost si rozšiřují na kurzech pro další vzdělávání pedagogů volného času. Oblasti dalšího vzdělávání:

- základy práce s počítačem
- komunikace pomocí internetu
- tělovýchovná činnost
- výtvarná činnost
- práce s keramickou hlinou
- základy ručních prací
- hra na hudební nástroj
- jiné nekonvenční techniky

Nové poznatky využívají vychovatelky i v činnosti zájmových kroužků určených nejen pro družinové děti.

Program je koncipován pro maximálně 180 dětí, které bydlí v okolním panelovém sídlišti a přilehlých lokalitách rodinných domů. Vzděláváme děti ve věku 6 – 11 let. Do jednotlivých oddělení jsou zařazovány podle tříd v zájmu zachování třídního kolektivu.

Základním prostředkem činnosti ŠD je hra založená na zážitku účastníků, která obohacuje jejich sebepoznání, rozšiřuje vědomosti a dovednosti a navozuje kladné emoce.

Strategií pedagogické práce je respektování požadavků pedagogiky volného času.

SPOLUPRÁCE S RODIČI A UČITELI

Pravidelně se podílíme na akcích organizovaných školou:

- akademie
- projekty – Vánoce, Velikonoce...
- výrobky k zápisu do 1. třídy
- třídní schůzky

Ve spolupráci s rodiči organizujeme většinou v rámci sobotních akcí:

- kulturní akce
- pořádání výletů
- prázdninovou činnost

PODMÍNKY BEZPEČNOSTI A OCHRANY ZDRAVÍ

- vhodná struktura režimu žáků v družině s dostatkem relaxace a aktivního pohybu dané režimem ŠD a skladbou zaměstnání
- vhodný stravovací a pitný režim
- zdravé prostředí užívaných prostorů – podle platných norem (viz vyhláška MZ č. 410/2005 Sb. o hygienických požadavcích na prostory a provoz zařízení pro výchovu a vzdělání mladistvých)
- ochrana žáků před úrazy
- výrazné označení nebezpečných předmětů a částí užívaných prostorů (provozní řád keramické dílny, tělocvičny, hřiště), pravidelná kontrola prostor a zařízení z hlediska jejich bezpečnosti
- dostupnost prostředků první pomoci, kontaktů na lékaře, praktická dovednost vychovatelek poskytovat první pomoc
- klidné prostředí a příznivé sociální klima – otevřenost a partnerství v komunikaci, úcta, tolerance, uznání, empatie, spolupráce a pomoc druhému, sounáležitost s oddělením školní družiny a školou
- věková přiměřenost a motivující hodnocení – respekt k individualitě žáka, jeho hodnocení v souladu s individuálními možnostmi a individuálním pokrokem, dostatečná zpětná vazba
- ochrana žáků před násilím, šikanou a dalšími patologickými jevy
- včasná informovanost žáků i jejich rodičů o činnosti školní družiny a jejím vnitřním životě

CHOVÁNÍ ŽÁKŮ VE ŠD

Ve ŠD se žák řídí pokyny vychovatelky, školním řádem a vnitřním řádem ŠD. Za žáka, který byl ve škole a do ŠD se nedostavil, vychovatelka neodpovídá. Doba pobytu žáka v ŠD se řídí údaji na zápisním lístku. Žák neopouští oddělení ŠD bez vědomí vychovatelky.

Na hodnocení a klasifikaci chování žáka se vztahují ustanovení Vyhlášky o Základní škole č. 291/1991 Sb. vyhláška ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky o

základní škole, tj. udělování napomenutí, důtky třídního učitele, důtky ředitele školy, klasifikace sníženou známkou z chování na vysvědčení.

Vyloučení žáka ze ŠD:

Toto krajní opatření je možné. Ředitelka školy může rozhodnout o vyloučení žáka ze ŠD, pokud tento žák soustavně nebo nějakým významným projevem porušuje kázeň a pořádek, ohrožuje zdraví a bezpečnost ostatních, dlouhodobě svévolně nenavštěvuje ŠD a z jiných zvláště závažných důvodů. (Školní vzdělávací program pro školní družinu, 2016).

2. REŽIM ŠD

PROVOZNÍ DOBA

6,00 - 7,40 ranní družina

11,40 - 16,00 odpolední družina

16,00 - 17,00 konečná družina (spojená oddělení)

UŽÍVANÉ MÍSTNOSTI

ranní a konečná družina - místnost v přízemí u šatny školní družiny

odpolední družina – 5 oddělení v 1. patře, 1 oddělení v přízemí

ZPŮSOB PŘIHLAŠOVÁNÍ A ODHLAŠOVÁNÍ

- o přijetí dítěte k činnosti družiny ve formě pravidelné výchovné, vzdělávací a zájmové činnosti, táborové činnosti a další podobné činností spojené s pobytem mimo školu se rozhoduje na základě písemné přihlášky, kterou vyplní zákonní zástupci v červnu školního roku pro následující školní rok v kanceláři školy. Součástí přihlášky (zápisního lístku) je písemné sdělení zákonných zástupců o rozsahu docházky, způsobu odchodu z družiny a informace o zdravotním stavu dítěte. Hodinu a způsob odchodu uvedené na zápisním lístku lze změnit i v průběhu školního roku, případně jednorázově (např. návštěva lékaře), vždy však písemně rodiči. Tato změna musí obsahovat jméno dítěte, datum a podpis zákonného zástupce.

- o zařazení dětí do školní družiny rozhoduje ředitelka školy.

- do školní družiny jsou přednostně přijímáni žáci 1. - 3. ročníku na základě řádně vyplněného zápisního lístku a zaplaceného poplatku. Žáci 4. ročníku jsou přijímáni jen v případě volné kapacity ŠD.

- odhlašování dítěte ze ŠD je prováděno jen na základě písemné žádosti zákonných zástupců.

STRAVOVÁNÍ

- žáci se stravují s celým oddělením ve školní jídelně. Do školní jídelny i zpět do oddělení odcházejí děti společně se svou p. vychovatelkou.

- děti mají zajištěn dostatečný přísun tekutin ve školní jídelně, tekutiny jsou k dispozici i v každém oddělení školní družiny, případně si je děti nosí z domova

- platbu a odhlašování obědů zajišťují rodiče, zvoní na školní jídelnu.

ROZVRH ČINNOSTI JEDNOTLIVÝCH ODDĚLENÍ

- hygiena osobní
- odpočinková činnost
- rekreační a zájmové činnosti (vycházky, řízená kolektivní činnost, rozvoj pohybových dovedností, poznání)

Aby nebyla narušována činnost oddělení, jsou pro odchody dětí stanoveny tyto doby:

- 12:30 - 13:00 hod
- 13:30 - 14:00 hod
- od 15:00 hod

Provoz ŠD končí v 17:00. Zůstane-li žák ve školní družině, vychovatelka telefonicky informuje zákonné zástupce. Pokud je tento postup bezvýsledný, pak prostřednictvím městské policie kontaktuje orgán sociálně-právní ochrany dětí, který rozhodne o dalším postupu.

Vyloučení žáka ze ŠD:

Toto krajní opatření je možné. Ředitelka školy může rozhodnout o vyloučení žáka ze ŠD, pokud tento žák soustavně nebo nějakým významným projevem porušuje kázeň a pořádek, ohrožuje zdraví a bezpečnost ostatních, dlouhodobě svévolně nenavštěvuje ŠD a z jiných zvláště závažných důvodů.

DOPORUČENÉ VYBAVENÍ VE ŠD

1. Hygienické potřeby (mýdlo, toaletní papír, ručník, papírové kapesníky)
2. Oblečení na vycházky - v podepsaném sáčku, zůstává v šatně (Školní vzdělávací program pro školní družinu, 2016).

3. ÚPLATA ZA SLUŽBY VE ŠD (pro zapsané děti)

Ředitelka Základní školy Chomutov, Březenecká 4679, na základě ustanovení § 123 odst. 1 a 4 zákona č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání / školský zákon/

s t a n o v u j e

úplatu za školské služby – služby ve školní družině (pro zapsané dítě)

100,- Kč /měsíc

Zákonný zástupce je povinen uhradit částku:

za I. pololetí – 500 Kč do 30.9.

za II. pololetí – 500 Kč do 31.1.

Způsob úhrady je bezhotovostní na účet školy č. 15035441/0100, variabilní symbol 6020400, do textu pro příjemce: ŠD – jméno dítěte – třída). Ve výjimečných případech lze platit hotově v kanceláři školy. Poplatek je možné uhradit i na celý školní rok ve výši 1 000 Kč.

Pokud není uhrazena úplata za dítě ve stanoveném termínu, ředitel školy může rozhodnout o vyloučení žáka ze školní družiny.

V případě nepřítomnosti dítěte ve školní družině se poplatek nevrací.

Osvobození od úplaty:

- dítě nebo jeho zákonný zástupce je příjemcem opakujících se dávek pomoci v hmotné nouzi podle zákona o pomoci v hmotné nouzi
- dítěti nebo jeho zákonnému zástupci náleží příspěvek na péči podle zákona o sociálních službách

- dítě svěřené do pěstounské péče má nárok na příspěvek na úhradu potřeb dítěte podle zákona o státní sociální podpoře a tuto skutečnost prokáže řediteli

Na základě předložených dokladů vydá ředitel školy Rozhodnutí o prominutí úplaty za zájmové vzdělávání ve školní družině.

Plátcí, kteří jsou od úplaty osvobozeni, jsou povinni v případě změny výplaty sociálního příplatku tuto skutečnost oznámit ředitelství školy nebo příslušné vychovatelce. (Školní vzdělávací program pro školní družinu, 2016).

4. CÍLE ŠVP ŠD

ROZVOJ OSOBNOSTI ČLOVĚKA

Získávání všeobecného přehledu (v návaznosti na učivo I. stupně ZŠ). Pochopení a uplatňování zásad demokracie. Utváření vědomí národní a státní příslušnosti, ale i respektu k jiné etnické, kulturní a náboženské skupině.

Pochopení a uplatňování principu rovnosti žen a mužů. Získávání a uplatňování znalostí o životním prostředí, jeho ochrana. Dodržování bezpečnosti a ochrana zdraví.

VZDĚLÁVÁNÍ ŽÁKŮ SE SPECIÁLNÍMI VZDĚLÁVACÍMI POTŘEBAMI

Dle vyhlášky č. 27/2016 Sb. (Vyhláška o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných) se žákem se speciálními vzdělávacími potřebami rozumí žák, který k naplnění svých vzdělávacích možností a k užívání svých práv na rovnoprávném základě, tedy i možnosti užívat školské služby, potřebuje podpůrná opatření.

Podpůrná opatření znamenají nezbytné úpravy ve vzdělávání a školských službách, odpovídající zdravotnímu stavu, kulturnímu prostředí nebo jiným životním podmínkám žáka. Člení se do 5 stupňů.

Podpůrná opatření druhého až pátého stupně lze uplatnit pouze s doporučením školského poradenského zařízení (Doporučení pro vzdělávání žáka se speciálními vzdělávacími potřebami ve škole).

Žák má právo na bezplatné poskytování podpůrných opatření.

Podpůrná opatření pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami ve školských zařízeních pro zájmové vzdělávání:

- a) poradenská pomoc školského poradenského zařízení
- b) úprava organizace, obsahu, forem a metod vzdělávání
- c) použití kompenzačních pomůcek
- d) využití asistenta pedagoga
- e) využití dalšího pedagogického pracovníka
- f) poskytování vzdělávání nebo školských služeb v prostorách stavebně nebo technicky upravených (bezbariérový přístup apod.)

Úpravy zájmového vzdělávání žáků s přiznanými podpůrnými opatřeními:

• Organizace vzdělávání

Organizace vzdělávání žáka ve školském zařízení pro zájmové vzdělávání vychází z obtíží žáka ve vzdělávání, respektuje specifika žáka, která mohou ovlivňovat jeho účast na aktivitách organizovaných ve školském zařízení. Organizace a podmínky zapojení žáka do aktivit školského zařízení pro zájmové vzdělávání jsou specifikovány v doporučení školského poradenského zařízení. V případě, že žák potřebuje pro vzdělávání speciální či kompenzační pomůcky, lze mu je duplicitně poskytnout také pro vzdělávání ve školském zařízení.

• Asistent pedagoga

Pokud bude vzdělávání žáka vyžadovat asistenta pedagoga ve školní družině, bude poskytován od 3. stupně podpůrných opatření v takovém rozsahu, aby mohl zajistit potřebnou podporu žáka ve školském zařízení (úvazek 0,25 úvazku na žáka). Asistent pedagoga může poskytovat podporu při vzdělávání žákovi nebo více žákům současně, nejvýše však 4 žákům oddělení, a to s ohledem na povahu speciálních vzdělávacích potřeb těchto žáků.

• Metodická podpora školského poradenského zařízení pro školské zařízení pro zájmové vzdělávání

Podpůrná opatření 2. stupně – po dobu 6 měsíců poskytuje školní poradenské pracoviště intenzivní metodickou podporu škole v rozsahu 2h/měsíc. Podpůrná opatření 3. - 5. stupně – po dobu 6 měsíců poskytuje školní poradenské pracoviště intenzivní metodickou podporu škole v rozsahu 3h/měsíc. (Školní vzdělávací program pro školní družinu, 2016).

5. KLÍČOVÉ KOMPETENCE

Dlouhodobý proces, souhrn vědomostí, dovedností, schopností a postojů, které děti získávají v průběhu několikaleté docházky do ŠD. Prolínají se všemi činnostmi zájmového vzdělávání.

KOMPETENCE K UČENÍ

- učí se s chutí
- práci dokončí
- klade si otázky, hledá na ně odpovědi
- získané vědomosti dává do souvislostí, uplatňuje je v praktických situacích a dalším učení

KOMPETENCE K ŘEŠENÍ PROBLÉMU

- všímá si dění okolo
- snaží se řešit situace
- při řešení situací užívá logické, matematické, empirické postupy
- chápe, že vyhýbání se řešení problému nevede k cíli
- započaté činnosti dokončuje

KOMUNIKATIVNÍ KOMPETENCE

- ovládá řeč
- vyjadřuje sdělení, myšlenky, otázky, odpovědi vhodně formuluje větami
- komunikuje bez ostychu s vrstevníky i dospělými kultivovaně

SOCIÁLNÍ A INTERPERSONÁLNÍ KOMPETENCE

- samostatně rozhoduje o svých činnostech, uvědomuje si, že za ně odpovídá a nese důsledky
- projevuje ohleduplnost, citlivost
- rozpozná nevhodné chování, nespravedlnost, agresivitu, šikanu
- spolupracuje ve skupině
- dokáže se prosadit i podřídit – přijmout kompromis
- respektuje jiné
- je tolerantní k odlišnostem mezi lidmi

ČINNOSTNÍ A OBČANSKÉ KOMPETENCE

- učí se plánovat, organizovat, řídit a hodnotit
- odhaduje rizika svých nápadů
- odpovědně přistupuje k úkolům, a povinnostem
- uvědomuje si práva svá i druhých
- chová se odpovědně s ohledem na zdravé a bezpečné prostředí (přírodní i společenské)
- dbá na své osobní zdraví i zdraví druhých

KOMPETENCE K TRÁVENÍ VOLNÉHO ČASU

- orientuje se v možnostech smysluplného trávení volného času
- umí si vybrat zájmové činnosti dle vlastních dispozic
- rozvíjí své zájmy v organizovaných skupinách i individuálních činnostech
- dokáže odmítnout nevhodnou nabídku volného času (Školní vzdělávací program pro školní družinu, 2016).

6. VZDĚLÁVACÍ A VÝCHOVNÉ OBLASTI

Tato část studie obsahuje hlavní výchovně-vzdělávací oblasti, o které se opírá náš ŠVP. První oblastí je místo, kde žijeme, následuje oblast lidé kolem nás, dále pak lidé a čas a rozmanitost přírody, poslední oblastí je člověk a jeho zdraví.

MÍSTO, KDE ŽIJEME

- poznávání nejbližšího okolí
- organizace školy, družiny
- určení významných objektů, jejich návštěvy (knihovna, obecní úřad, městská policie, požární stanice)
- orientace v prostoru a čase, odhadnout vzdálenost v čase
- rozeznat pojmy kopec, serpentina, vrchol, úpatí
- besedy o našem městě – historie
- bezpečnost na cestě do školy, vycházkách
- dopravní výchova

LIDÉ KOLEM NÁS

- osvojení zásad vhodného a společenského chování

- tolerance, empatie, vzájemná úcta
- komunikace slovní i mimoslovní
- dodržování pravidel stolování
- předcházení šikaně
- zařazení prvků mediální výchovy – co děti shlédly, slyšely...
- práce s internetem – vyhledávání informací

LIDÉ A ČAS

- budování a dodržování správného režimu
- vytváření pravidelných návyků
- umět využít správně a účelně svůj volný čas – základy pro využívání smysluplných volnočasových aktivit

ROZMANITOST PŘÍRODY

- vycházky a pobyty v přírodě
- pozorování změn v přírodě, určování – využití encyklopedií
- následné výtvarné zpracování
- péče o pokojové rostliny
- ekologická výchova – ochrana přírody
- spolupráce se ZOO parkem - ADOPCE

ČLOVĚK A JEHO ZDRAVÍ

- poznávání sebe sama
- poučení o zdraví a nemocech
- zdravotní prevence
- osobní hygiena a čistota
- poučení o úrazech a jejich předcházení (základy PP)
- umět ošetřit drobná poranění (základy PP)
- besedy na toto téma
- v rámci prevence plavání
- nové pohybové hry v místnostech, tělocvičně, terénu
- relaxační hry
- dodržování pitného režimu

8. Písemná příprava na ucelenou volnočasovou výchovnou aktivitu

Já jsem malý olympionik

Výukovou lekci, se kterou bych Vás chtěla seznámit, jsem prováděla v lednu 2016 se svým oddělením školní družiny na základní škole Březenecká v Chomutově. V tomto měsíci se totiž v našem městě konaly Zimní olympijské hry mládeže a my jsme celý jeden týden věnovali tématu „Olympiáda“. Tuto přípravu zúžím na výtvarné úkoly zadane k tomuto tématu.

Zájmová činnost: výtvarná výchova

Věková úroveň: 8-9 let

Počet dětí: 20 - 25

Časový úsek: 5 hodin

Téma: Já jsem malý olympionik

Námět: I já se jednou můžu stát olympijským vítězem

Výukový cíl: seznámení s historií Olympijských her a výtvarné ztvárnění jednotlivých sportů

Hlavní výtvarné prvky: barva, plocha, prostor, linie, objem, hmota, světlo

Výtvarné techniky: malba, kresba, modelování, fotografie

Výtvarný úkol- zadání: Pokud bys jednou mohl soutěžit na Olympiádě, v jakém sportu by to bylo?

Očekávané výstupy: posilování kompetencí

Vzájemná pomoc při řešení vzniklých problémů – děti jsou vedeny k řešení vzniklých problémů při své práci, učí se rozlišovat správná a chybná rozhodnutí při realizaci jejich úkolů

Děti se při práci zároveň učí něco nového – dokončit započatou práci, na základě metody pokus – omyl vyvozovat závěry pro využití v budoucnosti

Rozvoj komunikačních dovedností – žák při individuální i skupinové práci uplatňuje svou osobnost, obhájí svůj názor a vhodně argumentuje, při práci si povídají, vzájemně si hodnotí své práce v určitých fázích

Rozvoj sociálních a interpersonálních dovedností – děti se při práci blíže poznávají, můžou mezi sebou i zdravě soupeřit

Všechny výše uvedené kompetence jsou shodné pro všechny tři zrealizované výtvarné práce.

Motivace: motivační citáty o sportu

„Začátky bývají vždy těžké, ale výsledek pak stojí za to.“

„Každý mistr byl jednou začátečník.“

„Jediná nemožná cesta je ta, na kterou se nikdy nevydáte.“

„Každý trénink tě posouvá blíž k Tvému cíli.“

Volný rozhovor: Každý z nás může v životě dokázat veliké věci a být úspěšným, musí jen chtít a jít si za svým snem.

Organizační formy: individuální i skupinová práce

Materiál: čtvrtky, vodovky, štětce, kelímky, tuš, špejle, modelína, podložky na modelování, fotoaparát

Průběh výchovné aktivity:

Pondělí: teoretická příprava – seznámení s historií Olympijských her od Antiky až po současnost, vysvětlení pojmu olympijská myšlenka, olympijská přísaha, olympijské symboly (význam kruhů). Informace jsme čerpali jak z internetu, tak z encyklopedií (1000 olympijských vítězů, Velká encyklopedie olympijských her). Na závěr jsme zhlédli i několik videozáznamů s ceremoniály a také dokument o vítězství našich hokejistů v Naganu.

Úterý: malba vodovkami + kresba tuší na téma „zimní olympijské sporty“

Děti malují vodovkami vybranou olympijskou disciplínu, po zaschnutí obtahují tuší.

Středa: modelování na téma „zimní olympijské sporty“

Děti plasticky ztvárňují vybranou olympijskou disciplínu.

Čtvrtek: fotografování

Děti pohybově ztvárňují individuální či kolektivní olympijský sport a vzájemně se přitom fotografují. Fotografie jsem vytiskla.

Pátek: hodnocení všech výtvarných prací

Shromáždili jsme všechny práce a postupně jsme zhodnotili, jak se nám která práce líbí, která technika se nám dělala nejlépe a naopak, která nás bavila více, která méně. Na závěr jsme instalovali výstavu na chodbě školy.

Reflexe:

- myslím, že jsem zvolila téma vhodné a srozumitelné pro mou skupinu osmiletých dětí
- zvolené techniky děti bavily a užily si při nich spoustu legrace
- tématu jsme věnovali dostatek času a prostudovali ho do hloubky
- děti práce bavila, nejvíce realizace třetího úkolu
- podařilo se nám propojit výtvarnou a dramatickou činnost
- při fotografování panoval zpočátku ostych, ale po jeho překonání se zúčastnili úplně všichni, většina i několikrát
- nejtěžší byl úkol číslo 1, obecně malování postavy je pro děti vždy obtížné
- trochu mě mrzelo, že ačkoliv jsme se podrobně seznámili se všemi zimními disciplínami, většina dětí malovala krasobruslení, hokej nebo lyžování
- při modelování nás nemile překvapil fakt, že balení modelíny neobsahovalo tělovou barvu, samy děti zkonstatovaly, že postavičky s barevnými obličejemi nejsou tak pěkné

Závěr:

Samotnou mě velice překvapilo, jak se děti do přípravy i samotné realizace ponořily, jak moc se nechali zapojit doma rodiče a kolik rodičů se přišlo na náš výtvarný počín podívat. Všichni jsme z toho měli velikou radost a velice dobrý pocit.

9. Závěrečná reflektivní úvaha o vlastním studiu

Ke studiu na tuto prestižní vysokou školu jsem se rozhodla přihlásit hned ze dvou důvodů. Prvním důvodem byl fakt, že už jsem několik posledních pár let o nějaké formě zvýšení kvalifikace vážně uvažovala, jelikož jsem se bála chvíle, kdy mi v mých padesáti a více letech vedení školy oznámí, že pokud chci nadále pracovat s dětmi, musím si doplnit alespoň minimální vysokoškolské vzdělání. Vzhledem k velice krátké „životnosti“ ministrů našeho resortu jsem se zcela oprávněně obávala, že taková chvíle může kdykoliv nastat. Vždyť jen za poslední tři roky, tedy za doby mého studia na vysoké škole, se na postu ministra školství vystřídali tři lidé. A každý z nich měl, nebo ještě má, jasnou představu o tom, co našemu zbědovanému školství zaručeně pomůže. Určitě neplatí fakt, a ze své vlastní zkušenosti to můžu potvrdit, že dobrého pedagoga dělá vysokoškolský titul. Ale stejně tak dobře dnes už vím, že minimálně bakalářské vzdělání by měl mít každý, kdo chce s dětmi pracovat.

Tím druhým důvodem bylo to, že jsem všem, ale možná nejvíc sama sobě, chtěla dokázat, že i někdo jako já, tedy čtyřicetiletá manželka a máma od dvou dětí, dokáže v životě ještě něco jiného, než se jen dobře postarat o svou rodinu. Ale zřejmě bych se k tomuto velkému kroku nikdy neodhodlala, nebýt mé kolegyně, která mi o tomto studijním oboru řekla a každý den na mě naléhala, abych si podala přihlášku. Po měsíci odolávání jsem se tedy odhodlala a přihlášku poslala. Stále jsem to však brala na lehkou váhu, což se změnilo v den, kdy mi bylo po přijímacích zkouškách zasláno Potvrzení o přijetí ke studiu. V tu chvíli mě přepadla panika a pocit zodpovědnosti. Já a vysoká škola? Co tam budu dělat? Vždyť vůbec nemám tušení, co takové studium obnáší. Můžu to vůbec ještě zvládnout? Vždyť všechn můj čas dosud spolkla starost o moji rodinu. Ale z těchto rozpačitých úvah mě velice záhy dostali moji nejbližší, kteří mi dali jasně najevo, že je to úžasný začátek nové kapitoly mého života a že jsou připraveni mě v tomto novém dobrodružství všemožně podpořit. Za to jim patří můj velký dík, jelikož bez této jejich podpory by to bylo jistě mnohem složitější.

Musím zde vyslovit poděkování a poklonu všem pedagogům, se kterými jsem měla tu čest se při svém studiu setkat. Velice si jich cením nejen za všechny znalosti a vědomosti, kterými mě zcela ohromili a které se nám zčásti snažili předat, ale hlavně, a toho si cením ještě více, za jejich důstojné chování vůči nám. Díky tomu jsem si vedle všech profesorů, docentů, doktorů i magistrů nepřipadala méněcenná. Oslovení kolego a kolegyně, kterým zde pedagogové běžně oslovují své studenty, nám dodávalo tolik potřebné sebevědomí.

Až během svého studia jsem si však uvědomila, jak veliké mezery ve vzdělání mám a teprve tehdy jsem pochopila, proč je pro vývoj společnosti tak důležité, aby se každý člen společnosti neustále vzdělával. S velkou úctou jsem vyslechla spoustu zajímavých přednášek od učitelů, z nichž nikdo nebyl pouze suchým teoretikem, ale na každém z nich bylo poznat, že jejich znalosti jsou podložené i bohatou praxí. Přednášky jako Poruchy chování či Sociální pedagogika s panem profesorem Bendlem, Uvedení do speciální pedagogiky s paní doktorkou Mužákovou, Práce se sociálně patologickými jevy s paní magistrou Richterovou, ale spoustu dalších úžasných přednášek, ať už z ekologie, práva, výchovy ke zdraví nebo čtenářské gramotnosti, s dalšími výbornými pedagogy by měl absolvovat každý člověk, který pracuje, nebo by chtěl pracovat s dětmi. Jsem přesvědčená o tom, že se znalostmi, které mám dnes, můžu daleko lépe pochopit určité chování dětí, můžu lépe odhalit příčiny kázně či nekázně, čemuž jsem věnovala celou jednu kapitolu mého portfolia, ale hlavně, mohu dětem, kteří to v životě nemají lehké, lépe a efektivněji pomoci. Důležitým pomocníkem při mé práci se stala také odborná literatura, ze které čerpám mnoho užitečných informací. Dalším velikým pozitivem, které na svém studiu spatřuji, je navázání nových kontaktů, a můžu říci i přátelství, z řad mých kolegů – studentů. Poznala jsem mnoho lidí z mého oboru, vyměnili jsme si mezi sebou hodně zkušeností, ale i rad a nápadů a někteří z těchto lidí jsou pro mě velikou inspirací.

Dosud jsem si myslela, že pokud se k dětem učitel či vychovatel chová slušně a s úctou a dokáže dětem v případě potřeby podat pomocnou ruku, tak to stačí. Ano, určitě je to dobrý základ. Ale dnes už vím, že je důležité tento dobrý základ rozšířit o mnoho dalších znalostí a vědomostí a právě to je náplní vysokoškolského studia. Vždyť učitelská profese se řadí mezi profese pomáhající, učitel by měl tedy pomáhat, a k tomu nestačí vždy jen dobré srdce. Měl by si neustále rozšiřovat obzory a neustále se snažit být ještě o kousek lepší. Nesmí ovšem zapomínat na dodržování tolik důležité mentální hygieny, která nám pedagogům pomáhá v prevenci syndromu vyhoření. Často se na veřejnosti vedou debaty o tom, že lidé, kteří tuto profesi vykonávají z vnitřního přesvědčení, by měli být ve společnosti ctěni a uznáváni. To jistě ano. Ale skutečnost je bohužel zcela jiná, a bohužel se najdou i v našem povolání lidé, kteří nedělají našemu řemeslu zrovna čest. S radostí však musím konstatovat, že velká většina mých kolegů jsou lidé na pravém místě a jsou dětem velkým vzorem a oporou.

Já sama za sebe jsem šťastná, že jsem se před třemi lety k tomuto velkému životnímu kroku odhodlala, neboť jsem si jistá, že mi studium na vysoké škole rozhodně více dalo, než vzalo. Věřím, že všechny nově nabyté zkušenosti ve své milované profesi uplatním, abych se i já stala pro děti vzorem a oporou. A pokud se dožiji důchodu v relativním zdraví, mám v plánu přihlásit

se na Univerzitu třetího věku, abych se mohla setkat s dalšími úžasnými lidmi, kteří na Karlově univerzitě určitě vždycky budou.

10. Soupis použité literatury a pramenů

BENTOVIM, Arnon. *Týrání a sexuální zneužívání v rodinách*. Překlad Vratislav Janda a Daniel Boguševský. Vyd. 1. Praha: Grada, 1998. 117 s. ISBN 80-7169-629-3.

DUNOVSKÝ, Jiří a kol. *Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě*. Vyd. 1. Praha: Grada, 1995. 245 s., [8] s. barev. il. ISBN 80-7169-192-5.

HANUŠOVÁ, Jaroslava. 2006. *Násilí na dětech- syndrom CAN*. Praha: Vzdělávací institut ochrany dětí, ISBN 80-86991-78-4.

HANUŠOVÁ, J., PROKOP, J. 2015 b. *Intervention Competencies of Educational Professionals Regarding the Syndrome of Child Abuse and Neglect in the Czech Republic*. In *ICERI 2015 Proceedings*. s.5414 - 5422. ISBN: 978 – 84 – 608 – 2657 - 6

MACEK, M., HÁJEK, B.: *Školská zařízení pro zájmové vzdělávání*, Praha, MŠMT 2002

O'BEIRNE, Kathy. *Nikdy o tom nemluv: skutečný příběh dětství zničeného krutostí, strachem a lhostejností*. Vyd. 1. Brno: Jota, 2006. 261 s. ISBN 80-7217-458-4.

Školní vzdělávací program pro školní družinu. 2016. [cit. 2016-07-08].
Dostupné z:
http://www.zsbrezenicka.cz/images/dokumenty/svp_2016_druzina.pdf

<http://www.sancedetem.cz/cs/hledam-pomoc/rodina-v-problemove-situaci/rizikove-chovani-dospelenho-k-diteti/syndrom-can.shtml>